

TO AIR 1971

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sub îngrijirea dlor: Octavian Goga și Octavian C. Tăslăuanu.

Cu colaborarea dlor: I. Agârbiceanu, I. Al. Bassarabescu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, I. Ciocârlan, V. Cioflec, Al. Ciura, Maria Cunjan, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmniceanu, I. U. Soricu.

ORICE REPRODUCERE OPRITĂ.

Iliada în românește.*)

Ceeace alte neamuri aveau deja de mult, noi începem să avem abia astăzi, prin hărnicia și destoinicia dlui George Murnu. Cele două epopei ale lui Omer sunt traduse în toate limbele culte și textul original însuși a văzut atâtea ediții, încât în privința aceasta Omer are un singur rival în întreagă literatura universală: Sfânta Scriptură. *Odyseia* și *Lupta broaștelor* cu șoarecii sunt traduse de Caragiani, în proză, ce e drept, dar într'o proză de toată frumuseța; dl Murnu ne dă de astădată *Iliada*, în exametri originalului. Puține traduceri avem noi în exametri (de exametri originali nu mai e nevoie să facem amintire!) și, mai ales, puține traduceri din autorii clasici. *Aeneida* lui Coșbuc, *Georgicele* aceluiaș, *Bucolicele* și *Georgicele* dlui Străjanu, — și am isprăvit cu exametri. Mai rămân minunatele traduceri din *Horat* ale dlui Ollănescu, două piese din *Euripide* (N. Bănescu) una din *Eschil* (H. Frollo), cari mențin încă metrul originalului. Traducerile din *Catull* ale lui Coșbuc, cu toată frumuseța lor, sunt prea liber traduse și prea risipite prin numerii vechi ai »Familiei« și ai »Amicului Familiei«, decât să le putem înșiră între aceste.

Încolo — proză, și măcar de ne-am putea mândri în deajuns cu ea!

Traducerea dlui Murnu umple deci un gol simțit în literatura noastră. După o muncă de

zece ani de zile a reușit să ne redea jumătatea exametrilor *Iliadei*, într'o limbă dulce și curgătoare. Cetitorul, neobișnuit cu exametri, îi va ceti, poate, cu mai puțină înlesnire la început, dar intrat odată în ritmul lor, va merge din ce în ce mai ușor, ca dus de o legănare tainică, într'o barcă ușoară...

Va înțelege atunci, câtă muncă a cheltuit traducătorul cu tâlcuirea, câtă nespusă frumusețe e îngropată în aceste vechi comori ale poeziei, pe lângă cari el a trecut silit, ca de porunceală, în minunații ani ai tinerețelor.

Își va aminti de orele plictisitoare de grecească, de profesorul și mai plictisitor și abia acum va înțelege, că totuș el avea dreptate și va regreta că a trecut pelângă ele cu ochii închiși, asemenea omului din poveste.

Va înțelege și se va miră de atâta frumusețe în veacul acesta utilitarist, când lumea își bate capul numai cu »ceace se poate schimba în bani mărunți«.

Își va aminti de *Ahaia*, pământul femeilor mândre, de dumnezeescul *Ahile*, cel bun de picior, de viteazul *Atrid Agamemnon*, de *Palas Atene* cu ochi de văpaie, de bătrânul *Nestor* din *Pilos*, cu farmec în graiu, de *Brise* cea cu obraji frumoși și mândru încinsă cu brâul, de *Hera* cu brațele albe și de *Cronion* cel încruntat, care sguduie *Olimpul*, cu o scuturare a pletelor lui dumnezeeste...

Își va aminti de vicleanul și mult iscusitul *Odiseus*, de *Paris* cel ca un zeu de frumos, de *Ector*, viteazul din coif clătitorul, de *Elena*, cea mai minunată femeie, pentru care s'a vărsat

*) Omer: *Iliada*, douăsprezece cânturi traduse în versuri de George Murnu, cu ilustrații. Editura revistei »Luceafărul«. Budapesta, 1906. 1 vol. 8°, p. XX + 253. Primul volum din »Biblioteca scriitorilor străini« îngrijită de Oct. C. Tăslăuanu.

atâta sânge și s'a prăbușit din temelii falnica Troie...

Acțiunea Iliadei se desfășoară în 51 de zile, la sfârșitul anului al 9-lea de războire și începutul celui al zecelea. Cele douăsprezece cânturi din traducerea dlui Murnu, cuprind abia jumătate din acest răstimp: 26 zile, mântuindu-se cu lupta dela zid.

În aceste douăsprezece cânturi dintâi sunt concentrate aproape cele mai frumoase pagini ale Iliadei, rămânând pentru restul celorlalte douăsprezece părți în c. XVI (moartea lui Patroclu), c. XVIII—XIX (înduplecarea lui Ahile de a lua iarăși parte la luptă), c. XXII (moartea lui Ector și tânguirea Andromahei) și cântul din urmă, când bătrânul Priam cere dela Ahile, spre înmormântare, osemintele fiului său Ector.

Să vedem câteva părți din traducerea dlui Murnu.

Vom începe cu scena dela porțile Skee, slăvită de Lessing, (III. 145 și următoarele) când Elena descinde la porți, spre a fi martoră la duelul lui Paris cu Menelau. Bătrânii rămân uimiți de atâta frumsețe și sunt de o părere, că nu e păcat să se verse atâta sânge pentru o femeie așa de frumoasă.

Ele sosiră curând la zidul cu Porțile Skee. Stau împrejurul lui Priam bătrânii Timoites și Pantus, Clitiu și Lampos, apoi Ikateon, sămânța lui Ares, și 'ncă vr'o doi deopotrivă 'nțelepți, Ucalegon și-Antenor; Sfat între dânșii țineau în turn peste Porțile Skee, Oameni bătrâni și scutiți de războiu, dar în rostul vorbirii Meșteri ca roiul de greeri ce stând pe copac în pădure Lărmue blând, și 'mprejur vrăjită răsună pădurea: Astfel acolo ședeau și capii din Troia la sfaturi Ei pe Elena văzând cum vine spre 'naltele turnuri, Numai decât au șoptit și-au zis de uimire 'ntre dânșii: »Nu e păcat că Troienii și-Aheii cu mândre pulpare Patimi îndură de mult și pier pentru astă femeie: Tare aduce la chip cu zânele nemuritoare...«

Iată ce zice Lessing în Laokoon despre aceste versuri: »Zeuxis a pictat pe Elena și de desuptul icoanei a scris cuvintele bătrânilor Troieni... Omer, care intenționat renunță la descrierea amănunțită a grațiilor trupești și care abia ne spune, că Elena avea brațe albe și păr frumos; tocmai el ne dă o impresie atât de puternică despre frumseță, încât întrece tot ce arta intenționat ar putea produce... Sau poate lăudă cineva în colori mai vii frumseța, decât spunând prin rostul bătrânilor potoliți, că pentru o astfel de femeie, vrednic este să porți războiu,

războiu care cere atâta sânge și atâtea lacrimi«...

De toată frumseța e întâlnirea lui Glaucos cu Diomede (c. VI. 119 și urm.) Viteazul Diomed, întimpinându-l pe Glaucos, în toiul luptei îl întreabă cine e și din ce sămânție. În toiul celei mai inversunate lupte, eroii au răgaz să se prezinte unul altuia, în dicții lungi de 20 până 70 exametri.

Diomed, aflând că o rudă a lui Glaucos fusese oaspele lor își înfișe sulita în pământ și nu se încaeră cu el la luptă, căci se simțeste legat de Glaucos prin legătura »ospeției părinților«.

Glaucos își începe vorbirea cu versurile, pe cari le reproducem pentru pesimismul lor, așa de rar obișnuit în poemele omerice:

Ce mă întrebi tu de neam, făloase Tidid Diomede?
Cum e cu frunzele așa-i și cu neamul sârmanilor oameni.
Unde vântul le-așterne pe jos, iar pe altele codrul
Face din nou să răsară pe ramuri, când dă în primăvară.
Tocmai și neamul de oameni pe rând se tot naște și moare.

Eroii sărind din cară își strâng mâinile și schimbă armele în semn de preținie.

După șirele aceste minunate urmează o observație de o adorabilă naivitate omerică:

Zeus atuncia pe Glaucos orbi, de-a schimbat cu Tidide
Daruri, luând a lui arme de-aramă cu preț doar de nouă
Boi și dând armele-i scumpe aurite de-o sută de tauri.

De sigur Horaț s'a gândit și la aceste șire, când spune: »quandoque bonus dormitat Homerus...«

De încheiere mai remarcăm idila de veșnică frumsețe a despărțirii lui Ector de nevastă-sa, Andromahe.

Viteazul fecior de craiu își prevede sfârșitul (VI. 448 și urm.), și zice neveste-sii:

Are să fie o vreme, când Troia cea sfântă perî-va,
Priam, și el și poporul în lănci iscusitului Priam.
Nu de durerea Troienilor însă mă doare 'ntr'atâta
Nici de-a părinților mei, a Ecabei și-a craiului Priam,
Nici de-a iubiților frați care, câtu-s de mulți și de zdraveni,
Tot o să cadă prin colb sub arma dușmanilor noștri;
Cât mai cu seamă de tine, când plânsă răpite-va vr'unul
Dintre oștenii Ahei și târă-te-v'a 'n neagra robie.
Dusă prin Argos vei țese ascultând de porunca stăpânei
Și din Iperia sau din Meseis căra-vei tu apă
Fără să vrei, ci silită fiind de cumplita nevoe;
Când oare-cine, văzând plânsorile tale, va zice:
Iată femeia lui Ector...

Între lacrimi își întinde brațul, să-și îmbrățișeze copilul. Acesta, speriat de armura sclipitoare a tatălui, și de coiful fâlfâitor se întoarce

tipând la sânul mamei. Ei râseră de spaima lui și Ector își depune coiful scilipitor.

Și sărutându-și copilul și-apoi legănându-l în brațe,
Rugă rosti către Zeus și zeii ceilalți deopotrivă:
»Nemuritorilor zei, voi faceți-mi fiul s'ajungă
Cel mai slăvit la Troieni, întocmai ca mine, tot astfel,
Vrednic în arme să fie și 'n Troia domnească puternic!
Când se va 'ntoarce din luptă, mirat oare-cine să zică:
E mai viteaz decât tatăl!«...

Părțile reproduse sunt de ajuns pentru ca cetitorul să-și facă o idee despre destoinicia de traducător a dlui Murnu.

Sperăm și așteptăm dela d-sa cât mai în grabă

complectarea Iliadei prin celelalte douăsprezece cânturi.

Și sperăm, că cel mai înalt for literar al nostru — Academia Română — își va aduce aminte de sprijinul ce-l datorește muncitorilor literari de talia dlui Murnu, cari își cheltuiesc energia într'o direcție așa de ingrată la noi și așa de părăginită, cum e literatura de veșnică frumseță a antichității. Căci, mai ales, nouă ni se potrivește observația lui Oscar Wilde: »Clasicii sunt niște poeți, despre cari vorbește toată lumea, dar nimeni nu-i cetește.«

A. Ciura.

Părere?...

Trudit mai e și somnul tău, plugare
Când ți-l înșeli în liniștea de-amează
La umbra carului ce dormitează
Sub arșița câmpiei solitare!...

Pe-obrajii tăi iluminați de-o rază
Se 'ngână umbra zilelor amare...
Legai de car, cu ochii 'n depărtare
Stau boii buni și albi... par'că visează...

Dar te trezești... de ce tresari de-odată,
Privind pierdut de-alungul pe ogor...
Și-apoi la plugul răsturnat pe glie?...

Sau ți-a părut câmpia 'ntunecată
Și fierul plugului scânteietor
O sabie aprinsă de mânie?!...

Z. Bârsan.

BOUL

după G. Carducci.

Ce drag mi-ești tu!... Să-mi împrumuți și mie
Din pacea ta și din a ta vigoare!...
Ca la un monument de măreție!
Te uiți la câmpurile roditoare...

Cum te supui tu fără de mânie
Și-ajuți pe cel plugar bătut de soare;
Te mână, te 'mboldește... te îmbie...
Te 'ntorci... și-i spui din ochi că nu te doare...

Din nara ta îți fumegă viața
Și-un imn de pace mugetul tău plânge
Lin în senina liniște se pierde...

Și 'n ochii buni, strălucitori ca ghiața
Și umezi de blândețe... se resfrânge
Tăcerea sfântă din câmpia verde...

Z. Bârsan.

Ghiocel.

— Scoal', Ghiocel!

Calul îndreptă spre ei ochii lui triști de dobitoc suferind, lungi gâtul și cercă să se scoale dar nu putu. Apoi își lăsă încetinel capul pe paie și închise ochii. Par' c'ar fi vrut să spuie: »lăsați-mă să mor în pace!«

Domnul Stejărel se uită întrebător la veterinar. Acesta ridică din umeri, în semn că știința lui nu mai poate lupta cu boala și zise:

S'a sfârșit!

De două săptămâni de când se chinuia așa bietul Ghiocel. Un cal de două-zeci de ani, alb ca zăpada, cu o coamă bogată și lungă care-i atârna pe partea stângă a gâtului, cu un moț frumos ce-i ajungea până pe ochi. Într'o bună zi căzû și nu se mai putu scula: toată partea de dinapoi era lovită de dambla.

— Un cas de paralizie a trenului posterior! — spusese veterinarul cum l-a văzut.

— E vre-o nădejde? — îl întrebese atunci stăpânul calului, dl Stejărel.

— Nu prea!

Cu toate acestea veterinarul încercă. Mai întâi comprese cu apă rece pe șale și pe coapse; mai apoi, fricțiuni cu ulei de terebentină și cu spirt de camfor; în cele din urmă injecții cu stricnină. Toate fură în zadar! Și acum veterinarul pronunțase sentința de moarte:

— S'a sfârșit!

— Ce-i de făcut? — îl întrebă Stejărel.

— Să-l împușcăm!

Stejărel tresări. Ghiocel, calul lui, calul tine-rețelor lui, să fie împușcat?! Eși din grajd și își răsuci o țigară. Un argat scăpără și-i întinse o bucăciță de iască din care eșiau două fire subțiri de fum albastru ce se topiau repede în aerul luminos al dimineții de Maiu. Veterinarul veni lângă el și zise:

— E cel mai mare bine ce-i putem face: să-l împușcăm. Pentruce să-i lungim suferințele? Un glonț în inimă și a scăpat, săracul!

Stejărel tăcea. Pe fața lui arsă de soare trecu o umbră de mâhnire. Veterinarul se uită la el cu coada ochiului. Proprietarul stătû multă vreme pe gânduri și în cele din urmă întrebă:

— Cu ce să-l împușcăm?

— Cu revolverul.

— Nu! Cu Mannlicher.

— Mai bine!

— Cine trage 'n el?

— D-ta!

— Eu nu!

— Atunci trag eu.

— Bine.

Stejărel trimise un argat s'aducă pușca din casă iar el intră din nou în grajd cu veterinarul.

Ghiocel stă întins pe partea dreaptă. Părea că nu mai simte ce e în jurul lui. I se putea înnumără coastele. În așa hal de slăbiciune nu-l văzuse niciodată Stejărel.

— Măi Ghiocel, măi bătrânule, ți s'a strâns funia la șteajăr! — zise el încet și ochii i se umeziră de lacrimi.

Argatul veni cu pușca. Veterinarul dete piedeca la stânga, se trase câțiva pași îndărăt și strigă:

— Dați-vă la o parte.

Ghiocel nu se mișcă. Par'că dormiă.

— Ce faci? ... Nu tragi?

Veterinarului îi tremurau mâinile.

— A! Nu așa! zise Stejărel, obidit și luă el pușca. Îngenunchiă pe pardoseala grajdului, își scoase pălăria din cap și își făcu cruce.

În acest moment Ghiocel săltă încetinel capul și se uită la el. Ai fi zis că vrea să-l întrebe: »ce vrei să faci?«

Stejărel ochi și trase. Grajdul răsbubui și o perdea de fum învăliu câteva clipe calul. Cei doi oameni se apropiară de el și veterinarul vorbi:

— L-ai nimerit drept în inimă, dle Stejărel!

Acesta îngenunchiă însă lângă gâtul calului, îi sărută coama și oftă:

— Iartă-mă Ghiocel! Iartă-mă, frate! Ți-am vrut binele.

Apoi se ridică repede și, făcând un semn din cap veterinarului, eși din grajd.

În curte se întâlni cu logofătul căruia îi spusese:

— Să pui să se sape o groapă mare sub nucul cel bătrân din grădină și când va fi gata, să ne vestești.

Cei doi oameni se opriră în pridvorul caselor așezate cu fața spre răsărit și acolo Stejărel se întoarse către veterinar:

— Luăm câte-o cafea, aci, afară, la soare?

— Cu plăcere, răspunse veterinarul și-și scoase tabacherea.

— Ilinco! Fă două cafele! — strigă Stejărel.
Dete apoi un scaun lângă veterinar:

— Șezi, doctore, șezi!...

Apoi oftă:

— Săracu' Ghiocel!

— Tare ți-a fost drag dumitale calu ăsta! — zise veterinarul.

— Hei doctore, doctore!... Toată tinereța mea e legată de el. Tovarăși buni am fost noi și la bine și la rău.

Sunt astăzi om de 38 de ani, dar când îmi amintesc de unele întâmplări din trecut, simt cum îmi fierbe sângele și cum întineresc într'o clipită...

Eu sunt născut și crescut în Bărăgan, sunt copilul acestui pustiu bogat și necunoscut, nemărginit și amăgitor. La 18 ani am rămas fără tată și am lăsat școala baltă spre a da ajutor mamei la treburile moșiei.

Mă deprinsei repede cu traiul dela țară căci îmi plăcea...

Îmi plăcea câmpul, mă îmbătă lumina soarelui, mă fermecă întinderea Bărăganului. Primăvara mi se părea uneori că două mări nemărginite se privesc față în față: marea verde a holdelor unduitoare și marea albastră a înălțimilor în care plutiau ciocârlii.

Îmi plăcea Bărăganul vara când pământul frigea, când văzduhul era plin de țăriituri de locuste și de sbor de fluturi, când holdele de aur cădeau plavie în gura coaselor, când fetele cântau, când lumina jucă în depărtările din poalele cerului ca o apă mare, albă, strălucitoare, când, noaptea, focurile de paie de prin armanele îndepărtate păreau niște răsărituri de lună. Și-mi plăcea Bărăganul și toamna, când vâlul subțire al burilor reci și mărunte mă pătrundea până la os și-mi scurtă vederile, împăenjenind depărtările mute, sure, pustii. Îmi plăcea să pribegesc iarna pe întinderea albă peste care trecea crivățul crâncen, șuerând, spulberând zăpada, orbindu-te, sfâșiindu-ți obrazul.

Dar mai presus de toate îmi plăcea primăvara când aburi calzi eșiau din pământ ca o răsuflare uriașă a ogoarelor, când răsăriau viorelele prin mărăcinșuri, când veniau cocorii în țară, când înfloria pământul rodnic, când plugurile înegriau locurile și toată țărna mirosia a pământ proaspăt arat.

Atunci puneam șaua pe cal și porniam. Când eram eu de 23 de ani, Ghiocel era de cinci ani.

Nu voi uita niciodată primăvara aceea! Când s'a svântat bine pământul de puteai călări, am pornit cu Ghiocel în lungul Bărăganului. Era o premenire în toată ființa mea, era un botez nou ce primiam atunci, botezul primăverii... Simțiam cum sorbim depărtările în goana noastră...

În primăvara aceea mă stăpânea un chip de fată bălae, înaltă și mlădioasă. Era fata unui proprietar de lângă noi. Eu mă aveam foarte bine cu fata dar bătrânul nu vrea s'o dea după mine. Ținea morțiș să aibă ginere magistrat. Fata nu era însă de loc de părerea lui. Ce era de făcut?... Fata-mi era dragă și nu puteam trăi fără ea...

În ziua de Sf. Constantin și Elena pornii cu Ghiocel pe moșie. O liniște adâncă plutia pe câmp și o lumină de sărbătoare înecă văzduhul. Ajunsei în mijlocul unui lan de grâu și acolo descălecai. Luai frâul din capul calului și legai de coada de căpăstru o frânghie al cărui capăt îl înfășurai apoi pe mâna dreaptă. Luai șaua, o pusei căpătâiu și mă culcai în grâu cu fața în sus...

Strălucirea primăverii îmi pătrundea în suflet. Și liniștea aceea mare a ogoarelor într'o zi de sărbătoare, liniștea grea mi se coborâ în toată ființa. Stam cu fața în sus, nemișcat... Deasupra mea cerul n'avea nici o pată de nor; în jurul meu lanuri de grâu verde din cari se săltau uneori ciocârlii vesele și iuți... Închisei ochii și ațipii... Mi se părea că o zână frumoasă se aplecă spre mine și-mi mângăia obrații arși de soare. Mi-era așa de bine încât nu îndrăsniam să fac nici o mișcare spre a nu alungă vedenia aceea de frumusețe luminoasă... Ghiocel avea par'că flori în coamă; iar Bărăganul era tot o floare, o floare albă și mirositoare... Zâna se plecă până aproape de mine, îmi închise ochii și mă sărută... Apoi încălecă pe Ghiocel și porni în goană... Atunci mă deșteptai... Calul era lângă mine și păștea liniștit. Soarele se plecă spre sfințit și trimetea spre pământ speteze late de lumină ce sămăneau cu spetezele unei uriașe roți... Zâna pe care o visasem nu-mi mai eșia din cap... Gândurile mele sburau la Florica. Și niciodată nu m'a săgetat mai crâncen dorul de ea ca în clipele acelea...

Am pus șaua pe cal și am plecat...

Soarele sfinția. Pe câmp se lăsă o răcoare dulce... Bărăganul se afundă în umbră... Un vultan se înalță domol în sus, apoi plută pe deasupra mea, cu aripile întinse și se pierdă în spre Ialomița... Ghiocel buestră și coama lui se înfioră când și când de adierea serii... Țipenie de om nu se simțea...

... Când am ajuns la curtea lui Mihuț, tatăl dragii mele, răsări luna...

M'am apropiat binișor de fereastra odăii în care știam că doarme Florica și am bătut încet în geam. Am așteptat. M'am dat apoi în bătaia lunii spre a fi mai bine văzut dinăuntru...

Ilinca aduse cafelele și Stejărel își mai răsuci o țigare. Apoi urmă:

Fereastra se deschise și o față bălac se arătă.

— Tu ești?

— Eu!

— Vino mai aproape!

Mă dădui mai aproape de fereastră și așteptai.

— Încalecă și fugi. Tata a pus oameni să te bată.

Fără tine nu plec. Dacă vrei să fii a mea, îmbracă-te și hai. Bătrânul va trebui să cedeze.

— ?

Ochii albaștri mă priviră, muți de spaimă și buzele se deschiseră într'un târziu spre a murmură:

— Să fug cu tine?

— Da!

Fata își duse palmele la ochi și plânse înăbușit.

— Mă omoară tata!

— Va trebui să mă omoare pe mine mai întâi. Hotărește-te repede. Eu fără tine nu mai pot trăi. Bătrânul nu vrea să ne luăm. Ne vom lua fără voia lui...

Florica tremură vargă... Luna se înalță și presără prin văzduh pulberea ei de lumină argintie... Mi-era năcaș pe ea... Puteam fi văzut...

— Nu merg! — zise Florica.

Par'că-mi dase o lovitură de cuțit. Tresării și rămăsei fără glas câtva timp. Apoi o măhnire adâncă mă cuprinse și dându-mă aproape de tot de ea, fi șoptii cu amărăciune:

— Atunci rămâi! Rămâi acasă! Eu nu vreau să mai știu de tine.

Și plecai. Mergeam pe jos și duceam calul de frâu. Nu vream să mai încalec...

Noaptea era frumoasă... N'am văzut niciodată atâtea stele ca în noaptea aceea... Și lumina de lună îmi făcea rău... Am ajuns la Ialomița și m'am oprit pe malul ei... Apa curgea la vale în răsrângerii vesele de lumină. Jocul undelor ei avea uneori sclipiri de argint... Începuse a cădea rouă... Am legat frâul calului de o tufă de cătină și m'am lungit pe iarba umedă, sprîjinindu-mă într'un cot. Aș fi vrut să mor acolo și să mă îngroape Ghiocel... Curtea lui Mihuț se deslușia neagră în bătaia lunii... M'am pomenit plângând... Sunt sigur că de n'ar fi fost lună, n'aș fi plâns. Vezi, doctore, lumina de lună ne schimbă sufletul... Am stat acolo mult, apoi m'am sculat, am încălecat și am pornit înapoi. Și când trec din nou pe lângă curtea lui Mihuț, o vedenie albă se ivește în calea mea. Calul ciulește urechile și sare în lături, sforăind. Cu mare greu îl domolesc și mă plec să văd ce arătare-i aceea. Două brațe se întinseră albe în spre mine și doi ochi mă rugau să opresc.

— Eu sunt! Ia-mă. Fă ce vrei cu mine!

Era Florica! Am ridicat-o pe șea, dinaintea mea, am cuprins-o în brațe cu grije, cu sfințenie ca pe un odor și am dat pînteni calului...

Ghiocel porni nebun. Pământul fugi pe lângă noi, picăturile de rouă sclipiau pe ierburi și lanurile visau...

Bărăganul era frumos, misterios, plin de șoapte de iubire... Și Ghiocel buestră lin și repede. De goana lui repede, câteva fire de păr bălan tremurau pe fruntea iubitei mele ca niște raze de lumină. Era o desmierdare plăcută care o făcea să închiză ochii, să i se pară că plutește, că zboară...

Așa am luat eu pe doamna Stejărel.

Logofătul veni și înștiință că groapa e gata. Cei doi oameni se sculară și porniră în grădină.

Ghiocel era acolo; fusese adus într'un car. Stejărel își tăie o șuviță din coama lui frumoasă și porunci:

— Dați-l în groapă!

Ghiocel căzu în fundul gropii cu fața în jos. Apoi pământul începă a-l acoperi încet-încet până-l înghiți cu totul. Și atunci Stejărel se îndreptă cu veterinarul spre casă și în sufletul lui se lăsă pe nesimțite tristețea unei îngropăciuni...

C. Sandu-Aldea.

UN OM.

Rămas bun, biete mâni de trudă
 Atâta vreme asudate,
 Ce stați pe pieptul slab acuma
 Întâia dată 'ncruciate.
 Ostaș al sfintei munci depline,
 De-acum pământul te așteaptă,
 La judecata cea din urmă
 Tu vei găsi cumpănă dreaptă!

Cinstită slugă credincioasă,
 Vor odihni a tale moaște,
 Doar' glia neagră și mănoasă
 Atât de bine te cunoaște...
 Închișii ochi n'or să mai știe
 Și nu s'or tulbură de jale,
 Când cai străini vor paște iarba
 De pe movila gropii tale.

Azi nu mai e îngust bordeiul
 Să 'ncapă jalea ta amară,
 Din iconița ei Preasfânta
 Te vede cea din urmă sară...
 La cap un muc de lumânare
 Învie 'ncet și dă să moară,
 Asemeni visurilor tale
 În sufletul de-odinioară!

Numai o babă milostivă
 Îți străjuie la căpătâie
 Și pe cărbunii din jertfelnic
 Așează boabe de tămâie.
 De pe blidar un biet opaiț
 Își joacă para tulburată
 Pe fața strânsă supt bărbie
 C'o legătură 'mprumutată.

Încet s'apropie de tine
 Și-ți pune-un ban în mâna slabă,
 Îi tremură durerea 'n gene
 Și 'ncepe-a plânge biata babă...
 Îi fură tânguirea vântul
 Ce bate 'n drumul lui fereasta:
 Vai de norocul tău, vecine,
 De ce-ai mai fost pe lumea asta?...

S'abat în mintea ei bătrână
 Frânturi din rostul tău pe lume,
 Cum doi băeți și-s slugi departe
 Și nu le-ai mai știut de nume.
 Din trei feciori ce-aveai, rășboiul
 Ți l-a 'ngropat pe cel mai mare,
 O fată-i moartă de rușine,
 Nevasta ta de supărare.

Se sbate 'n sfeșnic lumânarea
 Și moare 'n stângere domoală,
 A adormit în lacrimi baba
 Și capul i-a căzut în poală...
 Prin geamul spart clipește luna,
 O clipă numai se arată
 Și 'n perna ei de nori ș'ascunde
 În pripă fața rușinată...

Un popă 'n grabnice tropare
 Te va petrece dimineață
 Și poate nimeni nu va plânge
 Plecarea asta din viață...
 De lângă șură, răzimată,
 Te va privi muncita sapă,
 De-ar ști vorbi surata bună,
 Amar te-ar prohodî la groapă:

O viață 'ntreag' am fost tovarăși
 În ploi și 'n arșiță de soare,
 De truda palmei tale aspre
 Eu m'am făcut strălucitoare.
 Sclipirea mea spune rușinea
 Și jalea care mă purtă,
 M'ai frânt de glia tuturoră,
 Dar n'am săpat moșia ta!

(„Y. R.“ Nr. 3. 1907).

Octavian Goga.

Domnișoara Linuța.

(Urmare.)

Fata nu se însufleți tare de vestea ce i-a adus-o mamă-sa. A fost așa de trudită vieața ei oarecum de-un an de zile, încât nici un gând nu putea trăi îndelung, nici o dorință nu se mai putea ridica cu tărie din sufletul ei. Nădejtile în viitor i le-a îngropat pe toate săracul tatăl ei, când și-a închis ochii. Dar mamă-sa a și început cu pregătirile. În zilele calde de vară mașina de cusut durăea abia auzită în răcoarea odăii. Fata nu prea vrea să s'apuce de nimic, și-i părî la sfârșit o curată nebunie gândul preotesei.

Eșia pe-afară în lumina mare a zilelor lui Iulie, dar părea c'o amețește vieața asta lacomă, amețitoare ce stăpâneă 'n văzduh, ce palpita în toate podoabele pământului. Linuța odată bătea 'n palme de bucarie când veniau sfoase zilele de primăvară, odată simțea pornirile cele mai curate, când cele dintâi flori își deschideau co-moara de colori. O, când era la școală, avuse un suflet cu totul deosebit de cel de acum! Căci iată, pentru ea nu mai are lumea asta împodobită nici un farmec. Ca și când s'ar fi prăpădit din sufletul ei o lume întreagă de lumină și s'ar fi așezat în locul ei o negură rece, care nu mai simte nimic.

Preoteasa, când văzî că se apropie începutul anului școlar și Linuța nu se însuflețește nici un strop pentru pasul hotărâtor ce era să-l facă, începî să nu mai poată dormi de griji. Iși făcea muștrări că ea însași a stat un an de zile, așa ca înlemnită, și n'a știut să-i dea nici o nădejde fetei. I se părea că și-a călcat greu datorința de mamă, și începî să se roage lui Dumnezeu să nu i se prăpădească fata.

— Linuțo dragă, — îi zise odată — i-a spune-mi tu mie ce ai? Trebuie să ai tu ceva, de poți sta așa, câtu-i ziua cu mânilor 'n sân. Te doare ceva? De ce nu-mi spui tu mie?

— Dacă n'am ce-ți spune? Știu și eu! Îmi vine mie așa și n'am ce face.

— Da bine, dragă, cum de n'ai tu voe să mergi la școală? Inveți trei ani și ai ceva asigurat. Ș'apoi nu trebuie, poate, să fii dascăliță. Uite, tu ești mare, putem să vorbim odată pe față. Poate să-ți cază norocu cine știe de unde. Câți nu se învărt la oraș.

Fata se zmânci din mânilor preotesii, care cercă s'o mângăe.

— Nu mamă, nu! Mie noroc de acesta nu-mi trebuie. Nu vreau să-mi cadă norocul de nicăiri. S'ajung la cerșite și așa noroc nu-mi trebuie.

— Și nu vrei cu nici un preț să mergi? Uite dragă eu m'am pregătit cu toate. Avem acuma ceva bani, că începutul e greu. Mai încolo cine știe.

— Pentru D-ta mamă, mă duc. Știi D-ta că te-am ascultat totdeauna.

Dar în adâncul sufletului Linuța nu vedea nici un bine într'asta. Pentru ea numai ceva era sigur: drumul în viață i s'a tăiat cu moartea tatălui ei. Mai departe nu poate merge căci toate eforturile ce le-ar face ar fi zadarnice. În rândul fetelor de sama ei nu va mai putea fi niciodată. Inapoi nu va putea să se întoarcă, în rândul fetelor din sat. Va trebui să rămână veșnic în mijloc, ca împietrită, până s'or scurge zilele toate câte va mai avea de trăit.

În sara cea din urmă și-a luat din dulap haina de doliu și s'a dus la cimitir. Literile de pe crucea tatălui ei au început să se spele de ploile multe ce-au biciuit în zilele trecute. Nici când nu i s'a părut așa de părăsit mormântul acesta, nicidecum nu și-a simțit mai tare Linuța nenorocirea sa ca acum. În curgerea domoală a lacrimilor vorbiă în gând cu tatăl ei și-și luă rămas bun dela el. Dar la sfârșit începî să plângă cu hohot și, abia ridicându-se, sărută crucea aspră și porni ca o umbră pe sub ramurile arborilor mari.

Pe drum un fecior de sat o ajunsese din urmă. Merse câtva alături cu Linuța, tușa ușor, ca și când ar fi voit să-și direcagă glasul, dar abia într'un târziu putea vorbi!

— Să fie cu iertare, domnișoară Linuțo, da am auzit că te duci dela noi.

— Da. Plec mâne.

— Mâne? Gândiam că la toamnă. Adecă chiar mâne?

— Se începe școala. Știi, mă duc iar la școală. Așa! Flăcăul puse capul în pământ și nu mai zise nimic un răstimp. Se inseră și răcoarea coboră tot mai jos din înălțimi.

— Da cam pe când veți pleca, domnișoară Linuț.

— De dimineață. S'ajungem la șase la tren.

— La șase la tren, bombăni numai pentru el flăcăul, și la o hudită își luă sara bună dela Linuța.

Aceasta n'a luat în seamă vorbele lui. Părea că nici nu s'a întâlnit cu nime, aceleași gânduri triste din cimitir o urmăreau și acum.

Sara a fost o sărbătoare a vremii senine. Să te culci cu fața 'n sus pe pajiște afară, să privești minunile de sus, să ascuți nenumăratele taine șoptite ale pământului, stând treaz până dimineața. Linuța sta pe podmol înaintea casei, alături cu preoteasa. Isprăviră de pachetat tot și acum eșiră afară Ceeace de mult nu mai simțise fata, acum, când era să se depărteze poate pentru totdeauna, se trezi în sufletul ei ca un izvor cald, ce-i străbătea toată ființa.

Multe impresii ce s'au strecurat de o vreme incoace în sufletul ei fără ca s'o miște, — impresiile curate din firea vergură dela țară — se deșteptau, ca și când acum s'ar naște. Obrajii ei palizi se rumeniră, cum priviă dusă, ascultând o doină ce plutea departe pe câmp.

Frunzuliță frunză deasă
Bădișoru-i dus de-acasă.

— — — — —
Și s'a dus să nu mai vie
Până la sfântu Ilie
Arzo focu cătanie.

Se întoarse spre preoteasă și îi duse o mână ușor pe după gât.

— »Auzi mamă ce cântec frumos!« Dar Amalia nu răspunse nimic, ci amândouă, îmbrățișate, cu gândurile duse cine știe unde, plângeau încet, înăbușit, în liniștea nopții clare.

*

În spre seară preoteasa strânse mâna fetei: »Vezi, Linuță dragă, e cam strâmt aici, cam ferit de lume. N'o să fii însă în veci aci. Griji drăguță de te poartă bine, cu profesorii și cu toată lumea. Ne-a ajutat Dumnezeu drăguțul și nouă odată«.

Fata o petrecu până la gară, și apoi cu capul în pământ trecu în grabă pe uliți până ajunse la cvartir, la bătrânuța aceea de tușa Chiva, — cum trebuia să-i zică Linuța. Era ostenită, căci ziua întreagă a umblat în toate părțile. Da 'n sfârșit, har Domnului s'a văzut așezată. Numai cărți îi mai trebuie. Seara cină cu tușa Chiva din puiul fript ce l-a adus de-acasă și abia

apucă să se culce. Cât era de ostenită, totuși, în pat nu putu să nu zimbească când își aduse aminte de ceva. Când au fost eșit cu căruța din sat, iacă pe urma lor se ațineă un om, ce abia se zăria în pravul drumului. Linuța l-a luat în seamă mai întâi. Gândind că poate le-a căzut ceva jos din căruță, porunci să oprească. Când colo ce să vezi? Era feciorul de-aseară ce-o întrebasese când pleacă. Veniă c'o bătă lungă în mână. Se opri gâfâind lângă căruț.

— »Era să nu vă mai ajung. Și mi-ar fi părut rău, rău de tot. Uite, d-șoară Linuță, ți-am făcut și eu ceva, să-ți mai aduci aminte și de satul nostru«. Și omul îi întinse bătă cea lungă. Era o furcă de tors chindisită, de era o mândrețe ca aceea.

— N'am chiar gătat-o, că gândiam că nu pleci numai la toamnă.

I-a mulțămît, și el a plecat împăcat înapoi. Linuța se gândește la feciorul ăsta, care cel puțin trei luni a trebuit să înflorească furca. Îl vedeă — cum i se lăsau pleoapele tot mai grele, — înalt, negricios, c'o mustață moale, abia plină, îl vedeă cum se duce tot mai departe, tot mai departe, până întră și se perde în sat...

... În liniștea din odaie să aude răsufletul prelung al bătrânei, ce-și doarme în patul de lângă ușa somnul ei sarbăd. Linuța, adormind, i se pare că-i undeva sus-sus, și-i așa de ușoară ca un fulg.

*

În viața nouă ce i se deschidea, Linuța cercă să rămână cea veche. Umblă la cursuri regulat, ascultă de multeori fără să audă pe profesor, și rămâneă cu ochii duși, ca și când ar zări ceva foarte departe. În scaunul al doilea mai erau două fete ca Linuța, fete trecute, cari, se vedeă pe fețele lor, nu din trecere de vreme au venit să se facă dascălițe. Linuța priveă de multeori pe furis, la ele, și nu știa de ce, îi veniă așa o jale, ca și când acelea ar fi fost două ființe nenorocite.

După cursuri, plecă singură acasă, unde tușa Chiva o așteptă gata cu prânzul lor sărac. La plimbări nu eșia. Așa în vr'o Duminecă după amiazi, cu bătrânuța ei. Dar nu știa ce să povestească, îi era silă de multeori să se tot întoarcă pe aceleași străzi, pe când tușa Chiva îi povesteă întâmplări de-ale doamnelor din oraș, cari trăgeau cu ochiul studenților tineri.

— »U! nepoată dragă, să vezi numai. Aici nu-i de stat. Să nu bată Dumnezeu pe nime să-și pună temelie într'un oraș ca al nostru. Că unde sunt ofșiri și studenți le iasă bărbaților peri albi înainte de vreme. Că nicăiri nu-i mai mare prada ce-o fac femeile, ca în astfel de locuri».

Linuța auziă cuvintele dar nu se gândea la ele. De multeori însă să uită îndelung la vr'o domnișoară, ce lunecă parcă în haina ușoară, scumpă,

Și într'adevăr Linuții nu-i mergea bine. Dar din bătrâna asta în colo nu mai era nime care să-i spună. Ea băgă de seamă și când îi scria mamei sale, îi era totdeauna așa de jale, de o podidiă plânsul.

Se daseră cele dintâi răspunsuri și profesorii se minunară mult de cuminența orfanei. Colegii și fetele dela curs priviră cu mirare la fata aceasta care a făcut atâta vreme, pe care o credeau de tot mărginită.

Vederi din România.

pe lângă ele... Își aducea aminte cum se bucură și ea odată, când era la internat, de câte ori căpătă o haină nouă, cum era de fericită, cum își sărută prietinitile. O dar aceasta a fost de mult, tare de mult și Linuța vede acum bine, că toate acestea sunt prostii...

De multeori bătrâna se minună, când Linuța nu mai vrea să meargă la plimbare. »Auzi, nepoată, așa nu-i bine, așa te bolnăvești. Iacă eu sunt bătrână și totuși puțină mișcare la aer ajută mult. Așa te oflești, de parcă n'ai mai fi tu».

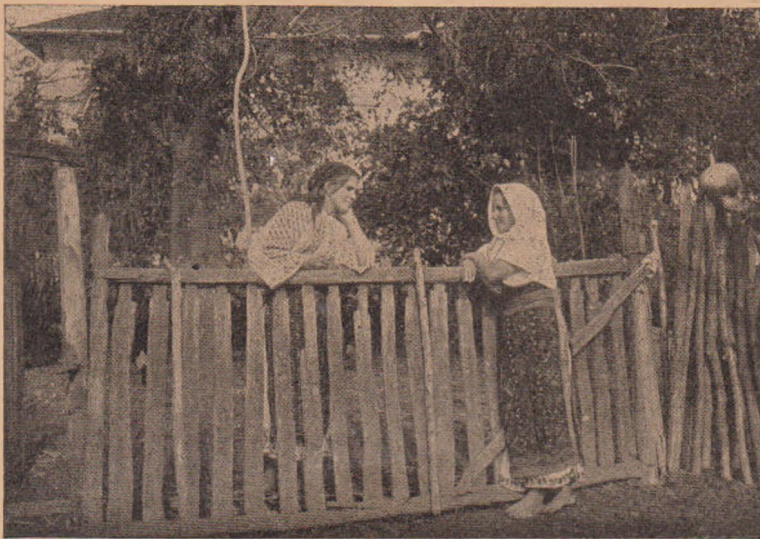
Dar ce folos avea dânsa de laudele unora și de mirarea altora? Să știi câteva lecții să chiami că ai făcut un lucru mare? O, nu, aceasta-i numai una din nimicurile vieții.

Profesorul de istorie după terminarea orei, o așteptă afară.

— Să-mi dai voe, domnișoară Vintilă, să te felicit, și-i întinse mâna.

Linuța, nu zise nimic, nici n'ar fi știut ea ce să zică.

— Dacă nu mă înșel, D-ta ești orfană de tată. Vezi, ce păcat trebuia să ceri o bursă. A fost aici ună destul de bună.

Țărance din România.

Fata porni cu capul în pământ să deschidă poarta.

— Nu te superi dacă te însoțesc puțin d-șoară?

— Nu, dle profesor. Mă chiar bucur. Dar biata copilă, care n'a mai umblat cu un domn pe stradă de atâta vreme, se simți foarte strâmtorată. Îi părea că nu știe cum să pășiască, cum să-și ție trupul svelt și se gândia că toți trecătorii o judecă pe dânsa, câtui de proastă și de bătărană.

— Vezi, d-șoară, să fi știut să ceri ajutorul acela.

— Doar l-am cerut, dle profesor.

— Da, așa cu graiul. Dar în scris ar fi trebuit.

— Am scris cu mâna mea o coală de hârtie.

— Scuză, d-șoară, dar nu se poate. Cererea d-tale nu mi-a venit în mână și eu sunt în comisie.

Linuța era să se oprească mirată.

— Noi am trimis cererea, după regulă, dlui director.

— Așa, dlui director! N'a fost cumva mama d-tale pe la dânsul înainte de aceea?

— A fost. Vezi că era cunoscut cu tata, au fost colegi.

Profesorul de istorie se întunecă la față și schimbă vorba. Cu greu, în silă, mai mult tăcuți, au ajuns în ulița unde sta tușa Chiva. El o salută amintind un nume din istorie. Era om în vârstă, om cu familie, bun ca pâinea. Voia să facă un scandal, să meargă la directorul

acasă și să-i spuie că-i un om de nimica. Dar îngrabă îi veni altceva în minte. O, da, se poate lua în grabă, pe semestrul al doilea bursa aceea. Și el asemăna pe Linuța, cu ceea cărei i-a ținut parte directorul de a primit bursa. Dar nu se puteau asemăna, nici pe departe!

Lunile cele dintâi de școală au trecut aproape liniștite. Oameni noi, cari se 'mpretinesc pe încetul nu ea copii. Linuța ar fi voit însă să rămână tot nouă între colegi. Căci acum nu mai avea pacea aceea dela început. Acum înzădar se așeză la locul ei și-și deschidea cartea ori notițele. Înainte de a intra pro-

fesorul e legea să râzi, să glumești, să vorbești noutățile din oraș. Mai ales domnișoarele dela curs nu-i dădeau pace. Dacă ar fi vorbit numai din depărtare de ea, luându-i la ochi haina, ori pălăria, Lenuții nu i-ar fi păsat. Știa că nu poate să umble ca celelalte și nu afla o nenorocire într'asta. Altă haină de doliu n'a avut decât aceea ce-a purtat-o și acasă. Celelalte i le-a făcut preo-

Țărance din Ardeal.

teasa. Vezi bine, într'un sat răslăjit de lume cine să se mai gândească la modă. Dar colegele ei aveau un catastib întreg de epitete pentru vestimintele Linuții. Își petreceau de minune spunându-le. Fiecare propunea s'o imiteze, să introducă o modă nouă cum ziceau ele.

Oricât ar fi fost de adâncită în carte, Linuța, ca o femeie ce era, nu putea să nu bage de seamă mutrele ce și le făceau fetele, uitându-se la ea. Dar nu-i păsa. Peste nimicurile acestea a trecut de mult.

Dar când aceleași fete veniau cu vorbe blânde, pretinești la dansa, când cereau c'o sinceritate ce-ți făcea rău, să pătrundă în tainele vieții ei, când, naive, cereau să-i vadă planurile pentru viitor, atunci abia putea să se stăpânească.

Una mai rea de suflet îi spuse la ureche c'a auzit ea ceva, că studentul cutare îi face des vizite Linuții. Aceasta se ridică deodată din scaun, și o împinse dela sine.

— Ești rea și mințești!...

Aceea, mănioasă, a trecut între colege și a început să șoptească destul de tare, ca s'audă și Linuța.

Ea n'a mai zis nimic, ci a cerut ajutorul profesorului de clasă împotriva ei. Ceeace a stârnit o indignare adâncă între ascultători, — feciori și fete.

Câteva săptămâni n'a mai vorbit nime cu ea. Era o adevărată rușine ce făcuse. Să părăsească fată mare ca ea!

Dar Linuța se simți cu mult mai bine așa, a scăpat de multe neplăceri. Cetiă în școală, învăța acasă mereu, așa că încet-încet simția tot mai mult lipsa cărților. Luă din bibliotecă scrieri pe cari i le alegea profesorul de istorie, și în școală ori acasă se perdeă într'alte lumi, mai curate, mai senine, așa cum își va fi visat și ea odată vieța ei.

În semestrul al doilea, după îndrumările profesorului de istorie, ceru bursa fetei ce căzuse din vr'o trei studii, și i se votă. A scris în grabă acasă să nu-i mai trimită preoteasa nimic, căci acum are din ce trăi.

Nu legă mari nădejdi de ea și nici n'a dorit-o atâta, dar un fel de mulțămire, de mândrie simți în suflet și întâia oară dela moartea tatălui ei cuteză parcă să-și ridice capul în lume, trezindu-se și în sufletul ei o hotărîre, o voință. Tușă-sa Chiva nu mai putu de bucurie, când

auzi vestea, dar mai ales când văzu bătrâna că și Lenuții îi pare bine, că se luminează, că întâia oară de când e aici i se rumenesc și ei obrazii, bătrânuța începui a plânge cu zgomot.

»Vezi, nepoată dragă, ajută Dumnezeu! Și uite, așa ești tu mândră. Să ai vieță în tine! Acum să-ți spun și eu ceva: mie nu-mi mai plătești nimic. Să-ți aduni crețarii să-ți faci și tu vr'o haină, de să gândesc că merg ca un fluturaș pe drum.»

În seara aceea într'adevăr Linuța a fost numai răs și bucurie. Vedeă ea ceva ce n'a văzut până acum. Că este în om ceva pe care să-l prinzi, să-l strângi în brațe și să-l săruți de bucurie: dorul de muncă, dorul de vieță. Dacă dorul acesta doarme, ori e 'ntunecat, nu poți face nimic, pentrucă nu-ți trebuie nimic, nu-ți place nimic, pentrucă nu te poate îmbucura nimic. Dar, dacă se trezește odată dorul acesta, uite, cât vezi de largă lumea, câte cărări zărești pe cari poți apuca. Câtă lumină se coboară din înălțimi, din nemărginit și-ți luminează întreaga ființă. Linuța simțea bine dorul acesta, căci el îi inflorise obrazii, întâi pe nesimțite, dar mai apoi, când s'a lărgit lumea și i s'a luminat înaintea ochilor, era convinsă că aceea-i puterea unui om, vieța unui suflet, pe care nime n'are dreptul să o fie veșnic în cătuși. Și totuși cât de mult a stat încătușat dorul acesta. De atâta vreme n'a știut nimic de el. Și gândindu-se la mamă-sa, acum mai întâi o durea inima pentru soartea preotesei văduve. Dar îi va ajuta Dumnezeu să apuce ea odată de-asupra năcazurilor, și atunci și de mamă-sa va fi mai bine.

*

Ridicarea ei însă înstrăină pe celelalte fete. Abia acum băgau de seamă, cu ciudă, că Linuța are un obraz așa de curat, niște ochi atât de vii și adânci și o bogăție ca aceea de păr castaniu. Când Linuța veni la școală într'o ușoară haină nouă, lucrată în oraș, celelalte o priviră chiorș și pe cari le-a ascultat profesorul în oara aceea, n'au știut să zică nici două.

Și dacă până acum Linuții nu-i păsa de vorbele lor, acum o dureau mult, nu pentrucă s'ar fi simțit mai neînsemnată, înjosită, ci pentrucă acum sufletul ei pornit spre vieță avea lipsă de pretine, de una singură cel puțin. Și iată, că dansa oricum încercă, nu putea să se apropie

de inima lor. Ar fi zis și ea, ar fi vorbit, dar fotele se feriau de ea cu dinadins.

*

De primăvara s'a înghebat un cor mixt în oraș, la stăruința profesorului de muzică. Tinerii idealști au pornit o adevărată goană să câștige sprijinitori. Toate doamnele mai de dai Doamne au primit. Dar mai ales a fost mare bucuria domnișoarelor din oraș.

Bietul profesor de muzică a trebuit să înghită multe găluște și să tacă, primindu-le în cor pe toate câte s'au prezentat. Examină, și-i venia să se strâmbe de multeori de glasurile ce le auzia. Dar cine știe ce talent, ce bogăție cuprinde orice gât de domnișoară? Mai ales d-lor erau toate convinse că au să cânte foarte bine.

Domnișoara Linuța veni și ea la proba cea dintâi. Cum nu avea cunoscute între doamnele și domnișoarele din oraș, se așeză într'un colț și așteptă în tăcere pânăce isprăvi profesorul cu toate. Rămase numai un domn în vârstă încă. Profesorul răsuflă din adânc, uitându-se ușurat prin sală. Dar iată mai este una.

— Poftim, domnișoară, mai înainte.

Linuța veni fără șovăire. Decât multe va avea tonuri mai curate. Eră sigură de asta de când a fost în internat. Scala profesorul o trecu în grabă. Câteva acorduri acum. Și asta merge. El încreși din frunte.

— Domnișoara a mai cântat în cor?

— Da. E cam mult însă de atunci. Vr'o trei ani.

— Ai o mlădiere și un timbru în glas cum rar se găsește. Ai să vezi că vei fi cea mai bună. Solista noastră poate. Apoi cătră domnul din sală.

— Să vezi, dle doctor, fetele acestea toate vreau să fie privighetori. Cu puterea a trebuit să le primesc pe foarte multe.

— Nu-i nimic, prietine. La a treia-patra probă vei avea numai pe jumătate atâtea. Am mai văzut noi de acestea.

Însufletirea eră însă mare, și abia constituit corul, publicul cerea, dar mai ales cântărețele să se dea un concert, să facă botezul corului.

Probele se urma ră deci regulat, dese de patru-cinci ori pe săptămână.

Linuța avea acum și ea puțină petrecere. Mergea cu plăcere la cursuri, cetea cu dragoste cărți din bibliotecă, dar tot mai mult se bucură, când mergea la probele de cor. Câteva fete din

oraș mai tinere, cu cari eră la o voce, se alipiră în grabă de ea, cereau să le repeteze părți din cântecele învățate, să cânte la olaltă cu ele. Și ea făcea bucuros, prea bucuros orice. Și o înbujoare curată i se revărsă peste obraz când conducătorul corului, la părțile mai grele, o punea să cânte singură.

Scria epistole frumoase acasă, în cari mereu o încurajă pe mamă-sa, și-i spunea că-i bun Dumnezeu și le ajută. Cu mătușă-sa era atât de drăguță de preventivoare, de biata bătrână începuse s'o iubească cu patimă, ca pe un copil adevărat. Și-i plăcea bătrânii de toate câte-s în lumea asta, numai de ceva nu. Când mergea la plimbare cu Linuța, erau veșnic singure. Și i-ar fi părut așa de bine bătrânii să s'alătore și lângă ele vr'un tinăr, nu oricare, ci unul cu care să te poți mândri când mergi pe drum. Și ea cercetă cu deamănuntul pe celelalte fete și vedeă că nu-s mai frumoase, nici mai bine, mai cu gust îmbrăcate, ca Linuța. Și o părere mare de rău îi umplea sufletul.

Ziua concertului sosi în sfârșit, și adevăratele friguri de emoție numai acum începuseră cu toată puterea pentru cântărețele mai ales. Gândul cum vor reuși, mai ales cum vor plăcea, le frământau mințile. Linuța era sigură de voce. Avea în două rânduri solo, dar profesorul la repetiția generală, când ajunse la solo Linuții, a trecut mai departe, căci erau alte părți ce mergeau mai greu.

Ca la un lucru nou, publicul se grăbi să-și cumpere bilete din bună vreme. În seara concertului sala era plină. Și mulți înjurau pe la uși că nu mai este loc. O veselie neobișnuită stăpânea în sală. Vezi că erau mulți părinți, soți, ori soții cari așteptau nerăbdători. Și mai ales aceștia făceau gălăgie, cașicând ar fi voit să dea de știre tuturor că ei au o parte însemnată la sărbătoarea din seara asta. Când se dădu signalul de începere, o liniște adâncă cuprinse sala, numai ceice aveau pe cineva printre coriști, răsuflau din greu și tot răsuceau din capete că nu se mai începe odată. În sfârșit!

Cântecele românești cât ce le auzi și-ating inima și-ți plac. Mai ales un public ce ascultă întâiaoară un concert, se însufleștește, și mulți ar cânta alături cu coriștii. Cine să bage de seamă vr'o lipsă, vr'un acord greșit? Și de aceea cântările au fost aplaudate nu numai la sfârșit

ci și când se termină vr'o parte. O liniște, în care să poți cercetă, nu putea să se așeze în sufletul ascultătorilor. Dar iată într'o baladă, un cântec bătrânesc, la un gest al conducătorului corul amuțește dintr'una, și un glas ușor, limpede, începe să crească tot mai stăpânitor. Capetele începură să se elatine, gâturile ascultătorilor să se lungească și fără de răsuflet parcă, ascultară cântecul, ca și care n'au mai auzit în viața lor. Când se sfârși solo, sala rămase mută un răstimp. Deodată un domn tinăr, străin, numai de câteva zile în oraș, se urcă pe scaun: » Bravo, bravo! trăiască! « și un ropot de aplauze — de se pareă că se izbește grindină înviforată de păreții salei, imitați în marmoră — schimbă tăcerea. Toți cercau s'o vadă pe solistă, întrebau de numele ei. Fiindcă furtuna nu mai încetă, conducătorul, mișcat, luă de mână pe Linuța, care nu vrea să iasă dintre fete, și păși cu ea în fața publicului. Atunci străinul de mai înainte, se repezi cu un buchet de flori, ce rădeau de tinere și fragede, și-l întinse Linuții. Ea inclină ușor din cap, un zimbet senin îi lumină și mai tare fața și se retrase în aplauze nesfârșite.

Seara aceea a rămas ca un soare în viața Linuții. Nu pentru aplauze, nu pentru succes, dar simțea dânsa că o parte din ce-i mai desăvârșit în ea, a trăit în seara aceea. Nu știe ce a dat altora, dar ea s'a simțit atât de bogată atunci când glasul ei cutrieră lumi de fericire, încât îi veniă să plângă de bucurie.

Când se gândiă la viața ei de mai înainte, la nesfârșitul an de doliu, i se pareă un vis urât, nu se mai cunoștea pe sine cea de atunci. Chiar amintirea și chipul răposatului părinte îi pareă cu mult mai împăcat, cu mult mai luminos.

Îi trimise preotesei o scrisoare, la care alătură, după multă gândire și o parte a gazetei din oraș care vorbea despre concert. Biata preoteasă plânse de fericire, și simțea că o mare parte din datorința față de fată și-a făcut-o.

*

Pe profesorul de românește îl pierduseră de vr'o două luni. Care i-a fost mirarea Lenuții, când la două zile după concert, la ora de literatură română veni tânărul străin, care i-a dat buchetul. Mulți din elevi știau de asta și așteptau cu nerăbdare pe noul profesor, care în anul acesta își terminase cursurile.

Linuții i s'a făcut așa ca o pânză de sătă

înaintea ochilor și abia într'un târziu băgă de seamă, c'a rămas în picioare. Roșindu-se până după ureaui se așeză în scaun și în ora aceea n'a mai cutezat să-și ridice ochii din carte.

Ca orice dascăl nou, neobișnuit, profesorul avu o oră de liniște ca 'n biserică. Dar dl Brăteanu era și vrednic de așa atenție. Avea o căldură deosebită în glas, o mlădicere, o putere ce te răpiă. Un dar pe care Dumnezeu la puțină i-a dat. Ceva superioritate, mai mult ceva sumeție îi da curajul de a vorbi dela început fără nici o teamă, — ceeace multora lipsindu-le îi face să roșască, să pălească, să asude la cea dintâi lecție.

Elevii și elevele, la sfârșitul orei rămaseră în mare însuflețire și admirare.

— Nu înzădar a fost student bun și în gimnaz.

— Păi ce crezi de n'avea cap, luă el patru sute la an bursă, și încă dela stat, nu de aici.

— Și se zice că la universitate în două rânduri a dus premiul cel dintâi cu lucrările sale. Și multe de acestea își spunea partea bărbătească. Fetele aveau altele de împărtășit. Cătu-i de frumos, cum știe să-și miște de elegant dreapta când gesticulează, ce glas dulce are. Până și vestmintele i le-au examinat cât se poate de favorabil. Cu așa profesor de-adrăgul să vii la ore. O, și după cât se vede de cult, nici vorbă să deee notă rea la vr'o fată. De bună seama le va ținea totdeauna parte, când directorul ori altul va spune, că multe dintre fete umblă la școală iac' așa numai să peardă vremea până s'or mărită.

Linuța n'a zis un singur cuvânt. Și totuș, fără să știe cum, i se pareă că celelalte o privesc pe furiș, că vorbesc de dânsa. Ea nu avea nimic însă cu dl Brăteanu. Atâta doară, că la concert i-a dat buchetul acela frumos. Dar el n'o cunoștea, poate din seara aceea și-a uitat de Linuța. O, da. De bună seama și-a uitat. Iaca azi a stat un cias înaintea lui și el nu s'a uitat nici măcar odată la dânsa. Și cât a fost ea de copilă. I se pareă, când îl văzu întrând, că are să meargă de-auna la dânsa, să o felicite din nou, s'o laude aci în fața tuturor. Deși nu avea nimic cu el, în ziua aceea a fost cuprinsă de o tristeță neînțeleasă. Îi pareă că o învălue o umbră subțire, rece. Acasă tușa Chiva băgă ceva de seamă, dar nu zise nimic.

Fără să-și deee samă pentruce, Linuța se gândea

mult la sara concertului și i se părea acum că ar fi fost cu mult mai bine, să fi plecat îndată acasă după cântarea ei...

Lecțiile de limba română erau așteptate cu bucurie de toți. Profesorul vorbea înainte, părea că nici prin gând nu-i trece să mai și examineze. Când la vr'o patru săptămâni le spuse că 'n oara viitoare ar dori să vadă cam ce și-au însemnat ascultătorii din vorbele lui, Linuța avu o zguduire ușoară, ca o cercare repede de friguri. Nici când nu s'a apucat de lecții cu atâta patimă ca acum. Tușa Chiva gândea că se apropie vr'un examen, se bucură de hărnicia fetei și nu-i zise nimic.

Linuța învățând, auzia de multe-ori aproape glasul profesorului cum explică, cum expunea unele cuvinte pe cari le repetă ea acum. În răstimpuri chipul profesorului care explică se mestecă, se topia par'că în chipul celui ce i-a întins ei buchetul, și atunci gândul îi fugea la concert, și răstimpuri lungi remânea aiurită, fără să mai poată învăța.

Ceasul de examinare sosi și Linuța simțea cum îi bate tot mai tare inima. Se gândea și vedea că n'are nimic cu omul acesta, atâta doar că i-a dat un sprijin, o satisfacție, că a fost așa de bun cu ea în sara aceea. Dar îi vedea privirile negre, îi auzia graiul cald și i se părea c'ar fi o nenorocire mare pentru ea dacă n'ar ști să-i răspundă așa cum ar dori.

Surizând deschise profesorul notesul și spuse un nume. Un tinăr negricios se ridică în fundul sălii. Răspunse binișor. Apoi alt nume și iar altul. Se ridicară și vr'o trei fete. Glasurile pițigăiate, cu zmânciri din cap, treceau ca tăiușuri ascuțite prin sală. Cei neprovocați încă întorceau foile și-și duceau mâinile prin păr.

Linuța aștepta în toată clipa să-și audă numele. Gândia că pe dânsa va striga-o mai întâiu, dar trecu o jumătate de ceas, lung cât un veac, și ea nu se ridicase încă. Dela o vreme, din răspunsurile rezezi, din agitația din clasă, din glasul profesorului părea că s'a ridicat ca niște valuri de învălmășală, cari nu mai lăsau să poată deosebi nimic. Literile, șirele din cartea ei săltau într'un joc fantastic, când dl Brăteanu spuse sonor:

— Domnișoara Elena Vintilă. Câteva cuvinte despre lirica lui Eminescu.

Linuța palidă, cu o ceață deasă înaintea ochilor,

se ridică. Dar grozav! Din învălmășala de mai înainte s'a făcut deodată așa de liniște, așa de clar tot cuprinsul sălii, și din claritatea asta săgetau ochii tuturor îndreptați spre ea. Incepă să șovăiască și abia putu rosti într'un târziu: »lirica lui Eminescu«. Dar i se pără că acum încordarea tuturor, chiar și a profesorului, crește, și cearcă să-i zmulgă fiecare cuvânt ce-ar fi rostit. Toată puterea ce-o mai avea i se împrăstie, ca luată de un vânt repede, și în ochii ei plini de durere rugătoare, izvoriră doi stropi mari de rouă curată.

Profesorul se mișcă pe scaun, plecându-se pe masă.

— Nu-i nimic, domnișoară Vintilă. Se vede că ești puțin surprinsă. Nu-i nimic. Știu eu că d-ta ai preparat lecția. Mi-a spus dl profesor de istorie că ești una din elevele celea mai bune. Și Brăteanu ceti în grabă alt nume.

Dar dupăce se așeză Linuța, lacrimile-i porniră tot mai multe, și sala se învătea cu dânsa amețitor de iute.

Răspunsurile celelalte însă Brăteanu nu le mai putea asculta în liniște. Dintr'o aruncare cercetătoare de ochi, observă mai întâiu acum, că pe Linuța o mai văzuse undeva. Fruntea i se brăzdă o clipă, apoi se însenină. Da, da! E domnișoara dela concert. Cui să-i fi trecut prin minte că una din elevele lui de acum, a fost aceea. Și nu i-a spus nime, nime! Și el a fost atât de tâmpit să n'o cunoască până acum. Drept c'a avut mult de explicat și că toată grija cea dintâi i-a fost să captiveze pe ascultători. Să le impună! Dar totuși, totuși... Simțul lui de tinăr adevărat cult se răsvrăti împotriva acestei treceri cu vederea, și, se poate vedea pe el, în restul orei nu se mai simte bine de loc.

Când sună de eșit se hotărî să-și îndrepte greșala cu orice preț. Și mai nainte remâne de eșii odată cu elevii, povesteă cu ei, și cu vr'unul mergea până la casa ce-o luase în chirie tinărul profesor. Acum, după rugăciune, se trezi deodată înaintea Linuții. Ii ajută să se îmbrace, și o petrecu până acasă. O, așa ar voi să meargă odată la Linuța acasă, să-i facă vizita. S'ar simți că și-a reparat astfel greșala făcută. »Pentru că, trebuie să știi domnișoară« zise la sfârșit, »că eu prețuesc mult talentul. Da, da! Adevărata bogăție e sufletul unui om și nu averea«.

(Va urma.)

I. Agârbiceanu.

Pagini străine.

Subprefectul la câmp.

De Alphonse Daudet.*)

Domnul subprefect e în inspecție. Cu vizitiul dinainte, cu doi argați dinapoi, caleașca subprefecturii îl duce, în trapul măiestos al cailor, spre expoziția agricolă din Valea-Zânelor. Pentru această zi memorabilă domnul subprefect și-a luat haina cea frumoasă, cusută cu fir, clacul cel mic, pantalonii strâmți cu șuvițe de argint și sabia de gală cu mâner de sîdef... Pe genunchi ține o tașcă mare de piele creață, la care privește a jale.

El subprefect privește a jale la tașca lui de piele creață; se gîndește la faimosul discurs pe care va trebui să-l rostească, în curînd, înaintea locuitorilor din Valea-Zânelor.

— Domnilor și iubiți cetățeni... Dar zadarnic își răsucesce mătasa bălaie a favoritelor, îngânînd de două-zeci de ori pe rînd: »Domnilor și iubiți cetățeni«... căci urmarea discursului nu se înfiripă... E așa de cald în caleașca asta... Departe cât vezi cu ochii, pe șoseaua Văii-Zânelor, se spulberă praful în arșița soarelui.

Văzduhul e aprins... și pe ulmii albiți de praf din marginea drumului, mii de greeri saltă dela un copac la altul...

De-odată subprefectul tresare. Acolo, la poalele unei coline, zărise un crîng verde de stejar, care părea că-i face semn.

Crîngul verde de stejar, părea că-i face semn:

— Poftește, domnule subprefect; sub copăceii mei îți va fi mult mai bine spre a-ți putea întregi discursul.

Domnul subprefect e ademenit; sare din caleașcă și le spune oamenilor să-l aștepte că se duce se-și întocmească discursul în crîngul verde de stejari.

*) Alphonse Daudet e unul dintre cei mai însemnați romancieri francezi din jumătatea a doua a veacului trecut. (S'a născut în Nîmes la 1840 † 1897) E un realist original, care zugrăvește cu multă siguranță moravuri sociale și tipuri din felurite clase de oameni. Fiind născut în Provence a cunoscut deaproape și a descris viața dela țară, precum și moravurile orașelor din Provence. De astădată dăm traducerea unei schițe. Pe rînd vom da și alte bucăți.

În crîngul verde de stejar sunt păsărele, vioarele și izvoarașe pe sub iarba moale... Când au zărit pe dl subprefect cu pantalonii cei frumoși și cu tașca de piele creață, păsărelele s'au speriat și n'au mai cântat; izvoarașele n'au mai cutezat să murmure, iar vioarelele s'au ascuns în verdeață... Lumea asta mică n'a mai văzut subprefect și se întrebă pe șoptite, cine să fie frumosul cocon, care se plimbă cu pantalonii de argint.

Pe șoptite, prin frunziș, se întrebă, cine să fie frumosul cocon cu pantalonii de argint...

În vremea aceasta dl subprefect, încântat de liniștea și de răcoarea crîngului, își ridică coatele fracului, își pune clacul pe iarbă și s'asează în mușchiul verde de sub un stejar voinic; apoi își deschide pe genunchi tașca mare de piele creață și scoate dintrînsa o foaie albă de hîrtie ministerială.

— E un artist! zice vrăbioara.

— Nu, zice mierloiul, nu e artist, că are pantalonii de argint; e mai curînd un prinț.

— E mai curînd un prinț, zice mierloiul.

— Nici artist, nici prinț, îi înterupe o privighetoare bătrână, care a cântat o vară întregă în grădinile subprefecturii... Eu știu ce este:

— E un subprefect!

Și 'ntreg crîngul începe a șopti:

— E un subprefect! E un subprefect!

— Ce chiel e! luă sama o ciocărlie cu creastă mare. Vioarelele 'ntreabă:

— Oare e rău?

— Oare e rău? întreabă vioarelele.

Privighetoarea bătrână răspunde:

— Nici decum!

Și auzind asta, păsărelele încep din nou a cânta, izvoarașele a alerga și vioarelele a-și răspîndi parfumul, ca și când domnul n'ar fi fost acolo... Nepăsător, în mijlocul acestui zgomot drăgălaș, dl subprefect, în gîndul lui, chiamă muza reuniunilor agricole și, cu creionul în sus, începe să declame cu glas de sărbătoare.

— Domnilor și iubiți cetățeni...

»Domnilor și iubiți cetățeni«, zice subprefectul cu glasul lui de sărbătoare... Un hohot de rîs îl înterupe; se 'ntoarce și nu vede de cât un cinteț, care, de pe clac îl privește ră-

zând. Subprefectul dă din umeri și vrea să-și urmeze discursul; dar cintețul îl întrerupe iar și-i strigă de departe:

— La ce bun?

— Cum, la ce bun? zice subprefectul roșu ca macu.

Și alungând, cu un gest, lighioana îndrăzneată, reîncepe mai cu foc:

— Domnilor și iubiți cetățeni...

»Domnilor și iubiți cetățeni« reluă domnul subprefect mai cu foc; dar, atunci, iată că viorele se ridică în vârful codițelor la el și-i șoptesc binisor:

— Domnule sub-prefect, simți d-ta ce frumos mirosim noi?

Și izvoarașele îi cântă pe sub mușchiul verde un cântec dumnezeiesc; prin ramuri de-asupra capului, o ceată de mierle vin de-i cântă melodiile lor cele mai frumoase; și întreg crângul s'a înțeles să-i zădărnicească întocmirea discursului.

Intreg crângul s'a înțeles să-i zădărnicească întocmirea discursului... Dl subprefect amețit de miros, beat de cântece, încearcă zadarnic să se împotrivească farmecului necunoscut care-l cuprinde; se razimă în coate pe iarbă, își desface haina, mai mornăie de două-trei ori:

— Domnilor și iubiți cetățeni... Domnilor și iubiți ce... Domnilor și iubi... Apoi îi dă dracului pe cetățeni; iar muzei reuniunilor agricole, nu-i rămâne decât să-și ascundă fața.

Ascunde-ți fața, o muză a reuniunilor agricole!...

Cam peste vre-un ceas, când oamenii subprefecturei, îngrijați de stăpânul lor, intrară în crâng, se deteră înlături, îngroziți de cele ce văzură: Dl subprefect eră lungit în iarbă, răzimat în coate, dezmățat ca un boem. Își desbrăcase haina;... și, măcinând cu dinții la nește codițe de viorele, dl sub-prefect făcea versuri.

O pagină din istoria luptelor pentru limba românească.

În articolul »Din istoria școalelor noastre« s'a făcut amintire la pag. 62 de o scrisoare inedită, din al cărei text latinesc, original s'au și citat câteva fragmente. Din bunăvoința P. C. Sale dlui Dr. Il. Pușcariu dăm acum această scrisoare în întregime. Dar am aflat de necesar a face și o traducere românească, pe care o alăturăm aci textului latinesc. În lupta întetită, ce se poartă azi pentru limba românească, credem, că publicarea acestei scrisori nu va fi fără orice interes. Ea este un răspuns al consistorului din Sibiu către episcopul din Blaj și ne arată, cum la 1843 ea și cu 5 ani mai târziu deosebiri confesionale au fost uitate în fața pericolului național, ce amenința deopotrivă și pe unii și pe alții. Dar de atunci incoace aceste două centre românești, durere, nu s'au mai putut apropiă să întreprindă împreună vre-o acțiune politică comună.

Nr. 150, 1842.

Illustrissime și Reverendissime Domnule Episcop!

Hotărîrea luată de consistorul gr.-cat. din Blaj în 101. c. — cu privire la proiectul făcut de »cinstitele Staturi și Ordine«, întruite acum la sfat în Cluj, cu scopul, ca atât clerul unit cât și cel neunit, în decurs de 10 ani, să învețe în așa măsură limba ungurească, încât, trecând acest interval de timp, să poată purta în această limbă corespondențele sale nu numai cu direcțiile și forurile superioare, ci și între sine în afacerile interne ale dieceselor — a binevoit Ilustritatea Voastră a ne o transpune cu acel adaus, ca și consistorul nostru să binevoiască a-și arăta părerile sale asupra acestui proiect al cinstitelor Staturi și Ordine; în urmarea acestora, pe lângă restituirea celor comunicate cu respect aducem la cunoștința Ilustrității Voastre, ca clerul ardelean neunit nu e împotriva studiului limbei maghiare, ci pune chiar mare preț și stimează această limbă nobilă, cum și pe

150, 1842.

Illustrissime, ac Reverendissime Domine Episcopo.

Dignata est Illustritas Vestra dno 10 currentis mensis Declarationem Consistorii Greco-Catholici Balasfalvensis circa projectum I. I. S. S. et ordinum, nunc Claudiopoli in Comitibus congregatorum, eo factum, ut Clerus tam Unitus, quom etiam n. unitus intra curriculum 10 annorum linguam Hungaricam eatenus addiscat, quatenus evolutio hoc temporis spatii, correspondentias suas, non solum cum altioribus Dicasteriis, et magistratibus, sed inter se etiam in ambitu Dioecesium suarum hac lingua ducere possint, de promptam, eo addito transponere, ut hoc quoque Consistorium animi sui sensa ad subversans I. I. S. S. et ordinum projectum, expectare velit: in quorum consequentiam, penes Communicatorum reinviationem, demisse Eidem Ilustritati Vestrae referimus, quod Clerus non Unitus Transylvanicus, a studio linguae Hungaricae non abhorreat, quin imo nobilem hanc linguam, quomodomodum Nationem

Națiunea, care o vorbește; această limbă și până acum au învățat-o și de prezent o învață mai mulți indivizi singuratici din națiunea română, pe cari i-au ajutat împrejurările, timpul și destoinicia lor, mai ales în comitate și în scaunele săcuești, unde pe aceia nimic nu îi împiedcă, precum se întâmplă aceasta aici în fundul regiu, unde e primită limba germană ca limbă usuală; dar pentru ca studiul limbei maghiare să se poată răspândi cu rezultat la întreg poporul român neunit, sunt neapărat de lipsă niște păstori sufletești dotați în mod cuviincios și cu autoritate înaintea poporului, cum și dascăli, provăzuți cu salariu cuvenit, prin stăruința cărora apoi limba maghiară s'ar putea strecură pe îndelete la poporul român; dar luând în considerare faptul, că clerul neunit, — care e lipsit de orice dotațiune și își caută de traiu numai prin munca mânilor sale și trebuind să deie, în urma hotărârilor dietale zăciuală din roada câmpului și să presteze servicii în natură, nu se deosebește aproape întru nimic de poporul biruic și este desproțuit și pe alocurea bătut și întemnițat, dela drepturile de concivilitate eschis, ținut și tratat în chip mai nedemn chiar, decum s'a fost statorit prin art. 60 (din anul 1791) privitor la soartea lui — este atât de sărac, încât din cauza sărăciei nici limba sa nu și-o poate cultiva, îi este cu neputință a învăța limba maghiară în decursul celor zece ani statorii spre acest scop, astfel, ca atunci, ducând dorul limbei sale să poată purta corespondențele necesare și protocoalele cele nouă de matriculă în limba maghiară. ba cât timp va fi expus miserilor înșirate mai sus, cerința cinstitelor Statuti și Ordine nici chiar în 10 sute de ani nu o va putea împlini, în punctul acesta; iar de o prefacere repentină a poporului român în maghiari, deocamdată nu este iertat nici să viseze cineva, căci o astfel de schimbare ne pare asemănătoare acelor plante exotice, cari abia după decurgerea mai multor veacuri produc fructe mature, de unde urmează, că și această lucrare trebuie lăsată în grija secolelor viitoare, așa cere judecata sănătoasă, căci iubirea de naționalitate, cu care limba maternă stă în legătură nedospărțită, este sădită de natură și ea atare nu se poate extirpa ușor, nici la poporul român nu se va putea cu grabire sugrumă în așa măsură (această iubire) încât el fără nici o împotrivire să se lase a fi transformat într-un element diferit de al său. deoparte, iar de altă parte o groază ne apasă inimile, când ne aducem aminte, cât de funeste urmări a avut introducerea repentină a limbei slave la poporul român și în slujba lui dumnezeiască; căci bietul popor român și până azi resimte și deplânge urmările cele foarte neplăcute ale acelei nenorocite schimbări, iar de întunecimea, ce s'a coborât atunci peste dânsul, nici acum după două veacuri trecute nu s'a putut desbărâ cu totul, din cauza lipsei mijloacelor atât de dornice, și deoarece aceleași cauze produc aceleași efecte, introducerea limbei maghiare la poporul român ar aruncă pe acest biet popor iarăși în barbaria de mai nainte, — ceea ce nu poate fi intenția părintească a Maiestății Sale preasfințite nici a cinstitelor Statuti și Ordine — și ar prefaca acest popor nu în cetățeni mai folositori patriei, ci mai curând într-o turmă de vite, silindu-l să asculte învățătura dumnezeiască (școala) într-o

etiam, quo hanc lingvam loquitur, magni estimata et veneratur; hanc lingvam ad usque etiam plara singula individua ex natione Valachica, quibus occasio, tempus. et facultates, catenus suppetebant, addidi serunt, et actu quoque addisunt praserim in Comitatus, et Sedibus Sicalibus, ubi eos nihil indiversum trahit, quemadmodum hoc fundo in Regio. ubi lingva Germanica usu recepta est, fiericonsvevit; sed quo Studium lingva Hungarica in universum populum Valachicum non Unitum cum fructu transfundi valeat, catenus inomisse necessarii esse videntur animarum Pastores congrue dotati, ac auctoritate coram plebe polentes et Ludimagistru competenti Salario gaudentes, ad miniculo quorum dein lingva Hungarica populo Valachico pedetentim instilenda fonet; considerato autem eo, quod Clerus n. unitus omnidotatione carens, subsistentiam suam manuum labore quorens, et detaliter prosperatis frugilus decimas, et jam etiam Naturalia preestans, nihilo ferme a plebe contribuente distinctus, ac despectus, hic alique verbesatus, in captivatus, a juribus concivilitatis exclusus, ac indignius quam articulo Dietali 60. anni 1791. circa episfortem statutum est, habitus, et tractatus, adeo pauper sit, ut ob paupertatem nec vernaculam suam aliquatenus excolere possit, tantum ab est, ut lingvam Hungaricam intra curriculum decem anorum catenus prefixorum addicat, ut tunc correspondentiam necessarias, et Protocolla matricularia nova, respectus suce hac lingva ducere prossit, quia imo quandiu prememoratis miseris ob nozius fuerit, postulato I. I. S. S. et Ordinum nec intra decem Secula hac in parte respondere valebit; derepentina vero populi Valahici in Hungaros metamorphosi, pro nunc neesomniare bicet. talisenim conversio similis esse videretur illis exoticis plantis, qua nonnisi post plurium seculorum decursum maturos fructus producent, unde hoc etiam opus futuris seculis relingvendum esse videtur, ratio est illaquia amor nationalitatis, qua cum lingva vernacula indivulsa conjuncta est a natura inditus, et quatolis non facile exstirpabilis protinus nec in populo Valachus suffocari poterit adeo, ut absque ulla difficultate, patiatur se in elementum ab elemento suo diversum transformari, ab una parte vero ab altera horror perstringit animos, dum reminiscimur, quam funestas sequelas habuerit repentina lingva Slavice in populum Valachicum, ejusque cultum divinum introductis; ingrattissimas enim infansta hujus conversionis sequelas miser populus Valachicus modo etiam perventis et deplorat, dum offusus sibi tunc tenebras, nec postduorum seculorum intercapedinem, ob defectum mediorum catenus requisitorum penitus excutere potuit, et cum similes causa similes effectus producere soleant, lingva Hungarica in populo Valachico introductio, miserum hunc populum citra Mtatis suo satissimo, et I. I. S. S. et ordinum paternam intentionem denuo in priorem barbariem reprimeret, subversantemque populum, non in utiliores patrio cives, sed potius in pecorum gregem converteret, dum is ad divinam institutionem in lingva sibi ignota, et hand intelligibili audire, aut potius non audire cogeretur; hinc quo populo Valachico, Cleroque n. Unito Tranico, et suerescenti in spem Cleri Iuventuti, ad Studio lingvae Hungarica deline majori cum impensione consequenter

limbă neînțeleasă sau abia înțeleasă, (ceea ce ar fi tot una ca și cum nu ar urma deloc la școală); de aceea pentru a i se da poporului român și clerului ardelean neunit și tinerimii, care se pregătește pentru preoție, îndemn ca să se apuce de studiul limbii maghiare cu mai mare stăruință și prin umare și cu folos mai mare (căci fără răsplată scade virtutea și slăbește zelul), să se milostivească părintește Majestatea Sa Sacratissimă și cinstitele Staturi și Ordine a face și poporul și clerul neunit ardelean părtaș la aceleași drepturi și privilegii, de care se bucură clerul celorlalte religii, mai ales fiindcă pentru promovarea bunăstării patriei acest cler aduce servicii întocmai ca și clerul celorlalte religii din Transilvania — totodată să binevoiască a dispune, ca singuraticii indivizi din poporul nostru, având calificația necesară, să fie admiși la oficiile magistratale, și la învățarea și depinzerea meșteșugurilor și industriilor, — dela cari și acum sunt reținuți mai ales în fundul regiu, cu toate că nici natura juridică a fundului regiu, tălmăcită de atâtea ori în favorul poporului român chiar și la prea înaltele locuri, nici mai multe ordinațiuni prea înalte, edate în această chestie nu stau piedecă — și să fie admiși la toate drepturile și beneficiile de concivilitate; prin astfel de sentimente ale dragostii de oameni și frățești manifestate față de el, poporul și clerul român neunit simțindu-se atras și ademenit, va prinde cu râvnă ocazia de a învăța limba maghiară și cu înțetul se va asimila din ce în ce tot mai mult națiunii maghiare, până la contopire, păstrându-și însă în biserici și în cultul divin și în școli întrebuințarea limbii sale materne, pe care după umilita noastră părere abia, sau nici decum nu va fi în stare a o schimba cu limba maghiară sau cu oricare altă limbă necunoscută; pentru aceea, dupăcum dovedește foarte lămurit istoria, schimbările precipitate (silite) ale lucrurilor, mai ales într-o chestiune atât de delicată, niciodată nu obișnuesc a avea rezultatul dorit și nimic, ce e violent, nu va dăinui îndelung; de aceea Vă rugăm cu supunere pe Ilustritatea Voastră, să binevoiți a exopera la M. Sa și la inclitele Staturi și Ordine întrunite acum la dietă, ca să se milostivească a înlătură greutățile arătate în cele premergătoare, — cari rețin acest cler nu numai dela învățarea limbii maghiare, ci și dela învățarea limbii materne — și a redă acestui cler și popor drepturile de concivilitate și toate beneficiile împreunate cu acestea, pe cari le-a pierdut nu din vina sa, ci din pricina nedreptății vremurilor, pentru că numai atunci se poate spera, că atât clerul cât și poporul român neunit, fiind aceasta în interesul său, se va conforma în punctul acesta fără nici o violență chiar și cerințelor cinstitelor Staturi și Ordine. Rămânem în cel mai adânc cult al venerațiunii

Ai Ilustrității Voastre

Sibiu în 18 Martie 1842.

prea plecați servi:

Consistorul episcopal ardelean al neuniților.

majori etiam cum fructu, incumbendum, stimulus addatur, (nam sine praemio langvescit virtus et defervet Zelus) dignarentur Mater sua Summa, et I. I. S. S. et ordines Populum, Clerumque n. unitum Trannicum, pro eo, ac omnia illa circa promovendum emolumentum Patriae praestat, quae praestat Clerus aliarum in Trannia religionum, Clerum quoque n. Unitum jurium et prorogativarum, quibus Clerus aliarum religionum gaudet, paterne participem reddere, individua vero plebeae conditionis eatenus semet qualificantia, ad officia Magistratualia, et addiscenda exercendaque officia, et artes, a quibus in fundo Regio praesertim, non obstantibus Fundi Regii natura, toties quoties in favorem populi Valachici etiam altissimo loco explicata, et pluribus altissimis Ordinationibus, in hac ipsa materia emanatis, modo quoque arcentur, atque ad omnia concivilitatis jura, et beneficia Clementer admitti disponere; talibus humanitatis et fraterni amoris affectibus erga se quoque contestatis adlectus, et focillatus populus, et Clerus n. Unitus Valachicus linguam Hungaricam addiscendi avidissime occasione arripient, seque nationi Hungaricae usque ad Comassationem, pedetentim magis magisque assimilabit, reservato tamen Ecclesiis cultuque divino, ac Scholis linguae suae vernaculae usu, quem sine morali, et religiosa sui ruina pro nunc vix ac ne vix quidem cum Hungarica vel alia quocumque sibi ignota lingua Commutare posse demisse autumamus, propterea potissimum quod Historia teste praecipitatae rerum conversiones in objecto praesertim tam delicato, nunquam ad intentum scopum perducere soleant, et omne violentum non diu duret; unde Illustritatem Vestram demisse oramus, dignetur apud Matrem Suam Ssumam et I. I. S. S. et Ordines nunc dioecetialiter congregatos exoperare, ut difficultates in praemissis indigitatas, quae non solum studium Hungaricae, sed etiam vernaculae linguae in hoc Clero impediunt, removere Clerumque hunc, ac populum ad concivilitatis Jura, et cum his conjuncta beneficia non sua culpa sed injuria temporum amissa, reponere dignarentur, atque enim absque ulla violentia, tam Clerum quam etiam populum Valachicum n. Unitum emolumento suo hoc exposcente semet in hoc puncto etiam postulatis I. I. S. S. et Ordinum conformaturum speratur Quovis imo venerationis cultu persistimus.

Illustritatis Vestrae

Cibinii die 18-va Martii 1842.

humillimi Servi

Consistorium Episcopale non Unitorum Tranniense.

Cronică.

O propunere. Dela apariția în albume a frumoaselor noastre motive de cusături și țesături țărănești, ele încep să aibă o aplicare practică întinsă. În timpul din urmă s'a înființat un atelier și o școală de industrie cu scop de a produce toate articolele textile și broderiile trebuincioase gospodăriilor românești din pătura cultă. Dacă conducerea acestora va fi pricepută și dacă se va face și convenita propagandă, suntem siguri de viitorul lor. Dându-ne seama ce izvor nou de venit s'ar putea crea țărănimii noastre și mai ales gândindu-ne că asemenea ateliere s'ar putea înființa aproape în toate centrele românești mai mari, fie ca filiale fie ca întreprinderi independente, și că aceste ar contribui în mare măsură la întărirea breslei meseriașilor — ne permitem a recomanda în atențiunea celor competenți următoarea propunere:

Atelierele de industrie casnică (cel din Orăștie și Sibiu) se caute o înțelegere cu capii bisericilor noastre și să-i roage ca prin circulare oficiale să ordone preoților dela sate ca pe viitor să nu mai comande odăjdii, praporii etc. dela firme străine ci dela atelierele noastre. Aceste s'ar putea îngriji cu multă ușurință să lucreze diferite calități de stofe împodobite cu motive românești. Își poate inchipui oricine ce frumusețe de odăjdii ar îmbracă preoții noștri în viitor și ce izvor de câștig ar fi pentru industria noastră națională și câți bani românești ar rămânea la noi acasă. Tot așa s'ar putea face cu toate articolele textile pentru biserici.

La realizarea acestei propuneri nu văd nici o piedecă, așa încât pot nădăjdui că nu peste multă vreme și vestimintele de serviciu ale preoților noștri vor fi împodobite cu aceleași motive frumoase ca și sfinții dlui O. Smigelschi.

*

O. C. T.

Elemente mitologice în poezia populară.

Boacet.

Pasăre fără de nume,
Venită din ceca lume,
De-acolo ce ni-i ști spune?
De-acolo ce v'oiu ști spune?
Că-s cărările grețoase
Și 'i o lume 'ntanecoasă,
Nu se vede om cu om,
Nice tată cu fiador,
Nice măicuță cu fată,
Do-nr fi cât de lângă-olaltă,
Nu se mai văd niciodată.

Dupăcum se vede destul de lămurit, lumea ceealaltă, din acest boacet, nu e nici raiul, nici iadul credinței creștine, ci infernul lunei păgâne; iar versul »cărările grețoase« ne aduce aminte de-adreptul de descrierea infernului din Virgil.

Tot aceleași idei despre lumea ceealaltă se cuprind și în următorul sfat (boacet) cătră cel mort:

la tu noma sama bine,
Că 'nainte ți-or ieși
Doi negri călugărei,
Nu te spăimanta de oi,
Că-or fi frățiorii tăi.

»Negri călugărei« nu sunt sufletele după credința creștină, ci umbrele celor morți după credința păgână.

(Auzite în Zagra, ținutul Năsăudului). I. Corbu.

*

Asociațiunea și steagul tovrășiilor. Însoțirile ajută mult la întărirea economică a unui popor, dacă acesta e destul de înaintat în cultură pentru ca să-și știe legi interesele cu ale altora. Cărturarii noștri încep să propovăduiască ideia tovrășiilor ca pe o evanghelie a vieții noastre economice. Messia e dl Vasile C. Osvada, care până acum a reușit să convingă multă lume despre foloasele însoțirilor prin foaia sa »Tovărășia«. Băncile noastre, Asociațiunea, toată presa sprijinesc și propovăduiesc ideia, care e de mult profesată la noi. Și o idee care țintește bunăstarea oropsitei țărănimii, merită să fie susținută de toți voitorii de bine ai viitorului nostru.

Sămânța cuvântului în unele părți a adus roade. S'au înființat și se înfiripă mereu fel de fel de însoțiri, a căror număr ar fi bine să-l știm, pentruca mai târziu, înmulțindu-se, să ne putem gândi și la o călăuzire unitară a lor. Astăzi numărul lor e așa de mic și terenul așa de puțin pregătit, încât propunerea dlui V. C. Osvada de a înființa o centrală a tovrășiilor în sânul »Asociațiunii« o găsim prematură. Dar merită să i se deie toată atențiunea pentru viitor.

Cu prefacerea »Asociațiunii« într'o centrală comercială credem că nu se împacă nici statutele acesteia nici obștea ce o susține și nici comitetul central care o administrează.

Asociațiunea va propovădui înființarea tovrășiilor, va aranja prelegeri și va publica cărți în vederea înființării lor, dar nu se va putea transforma într'o societate comercială, angajându-se banii fundațiilor, de cari nu dispune liber. Garanțiile bănești, atunci când vor fi tovrăși, și prin urmare se va putea alcătui o centrală. le vor oferi fie băncile noastre fie capitaliștii noștri.

*

„In lumea cultă“ e titlul unei novele a dlui I. Agăr-biceanu, apărută în »Unirea« din Blaj. Subiectul acestei bucăți indică o problemă socială foarte importantă aici la noi: Deosebirea sufletească dintre cele două clase: țărănimia și cărturăriimea. Această din urmă e eșită aproape în întregime din pătura țărănească. Sufletul țărănesc, caracterul cinstit al țaranului ar trebui să se desăvârșească prin cultură. »Învățătura trebuie să-l înalțe pe om«, »patimile josnice scad cu cât este cineva cu mai multă știință, mai cult« — cum zice, cu multă dreptate filozofică, eroul novejii Ilie Bratu. Și cu toate aceste în viața socială a păturei noastre culte întâlnim atâtea scăderi grave, un egoism așa de jignitor — cazul recent din Cluj, — înclinări așa de multe spre patimi mărunte și spre o pseudo cultură, încât unni om cu suflet și cu gânduri curate, ajungând în vârtejul unei asemenea so-

cietăți, nu-i rămâne alta de făcut, decât să fugă învins, ca Ilie Bratu, sau, împotrivindu-se, să sufere Golgotha cunoșcutilor dușmani ai poporului.

»Duhul acela bolnav fără nici o dorință și țintă curată și mare«, care stăpânește, în bună parte, societatea noastră cultă, ar merita să fie aprofundat și biciuit fără cruțare de scriitori. E adevărat că »curățania în sullet o dă D-zeu«, dar încercarea de a o trezi în sufletele amorțite și a o păzi în cele existente, prin scrieri bune, nu ar fi o pierdere de vreme. Dl Agârbiceanu pare a se fi gândit la această chemare de apostol a purificării de moravuri.

*

Scandal universitar. Biata noastră limbă românească începe să fie răstignită și în universități. Profesorii cari o predau în Cluj și Budapesta o schinguesc, o batjocoresc în fața tinerilor ce-o ascultă — și aceștia totuși o ascultă. Se știe cine sunt tălcuitoarii ei. În Budapesta de un an a ajuns docent de limbă și literatura română un tânăr învățat, Dr. Iosif Popovici, care bineînțeles nu și-a răscumpărat catedra cu »merite patriotice« — ci cu știința. În cursurile sale se respectă adevărul ultimelor cercetări, care se spune auditorului cu căldura omului, ce are pe lângă minte și inimă. Dintre ceilalți profesori, unul rătăcește tot prin țara Agatârșilor, căutând originea limbei române, celălalt, cu firea lui de țarcă, în loc de cursuri fine taifasuri, în cari începe cu etimologia »Turnu-Severin«-ului, sare peste Dunăre, adulmecând urmele lui Roesler și Hunfalvi și termină taifasul, laudându-se câte articole a trimis pe la reviste și câte cărți a cetit. Aceștia din urmă sunt pe placul culturii ungurești, pe când tânărul docent e huiduit de studenții unguri cari intră la cursurile lui cu ciomege și amenință cu bătaie pe ascultătorii români și pe profesorul lor.

Ce-i asta Hungaria felix sau ferox?

*

Aflăm că după sărbătorile Paștilor, va avea loc concertul reuniunii române din Sibiu, cu concursul baritonului Const. C. Rădulescu din București.

*

În o parte din exemplare pagina 160 din articolul »O pagină din istoria luptelor pentru limba românească«, s'a tipărit necorectată, încât s'au strecurat foarte multe greșeli. Se pot îndrepta după exemplarele în care a apărut corect.

Poșta Redacției.

P. Nicanor et comp. Iași. Notița despre volumul »În lumea dreptății« am scris-o eu. Dovada cea mai bună, prin urmare, că nu este un rezumat al articolului scris de dl Ibrăileanu, pe care mărturisesc că nu l-am cetit. Notița din »Luceafărul« e rezumatul cărții dlui Brătescu. Dacă ea are puncte comune cu articolul dlui Ibrăileanu se vede că părțile mai importante din operă le-am relevat amândoi. »Nedumerirea« D-voastră nu poate deci neliniști nici »Luceafărul« nici pe autorul acelei notițe informative. Asupra celorlalte lucruri: atacarea în bloc a Luceafărului (vezi »V. R.«

An. I. Vol. 3. p. 50), asprimile și îndrumările adresate dlui M. Sim.-Râmnicianu — nu ne mai oprim — fiind și la noi... »împrejurările prea istorice... O. C. T.

Unui curios. În cronică din numărul trecut, »De-ale noastre« osândeam soiul cronicarilor incolori și răutăcioși, fără să amintim nici un nume. Dintre toți cronicarii revistelor numai cel dela »Sămănătorul« s'a simțit atins. Ar dori chiar să știe a cui portret e zugrăvit în acea cronică. Rugăm pe dl cronicar să se cetească pe sine însuși (de pildă aprecierile despre concertul »Carmen«, cari prin înlocuirea de nume se pot aplica la orice concert, chiar și la o expoziție de pictură) și să-și satisfacă curiozitatea.

A. C. Blaj. Suntem în preajma sfințelor sărbători când e pace și bucurie în cer și pe pământ... nu-ți vom răspunde deci. Să fii fericit cu ideile și cu poeziile d-tale. Dacă d-ta ai tăria credinții despre valoarea lor... fii fericit. Te asigurăm însă că neamul nu-l vei feriți cu ele. Revistoi d-tale, care »înainte de toate« este politică, apoi »mai e și literară« îi dorim toate bunătățile de care se poate bucura o revistă: Abonați, abonați și iarăși abonați! Nu vrem să ne luăm pe suflet păcatul de a fi contribuit la desființarea nimăru. — de aceea fiți sănătoși!

Ca să vă rămână destulă vreme să vă îngrijiți existența, iată nu Vă mai silim să intrați în discuție cu toată lumea...

Vedeți-Vă de treboară, oameni buni!

S'așteptăm »justiția timpului!«

Dlul I. Crișan. Socodor. Să deschidem o rubrică sta-tornică pentru îndreptarea greșelilor de limbă nu o putem face. Celce urmărește, însă, cu luare aminte revista noastră are destul prilej să-și însușiască o limbă bună.

Dodi. Năsăud. Traducerea din Umland nu merge.

S. Rusu. Cernăuți. Regretăm că nu vă putem împlini »poffa«. Poezia e slabă.

Valuța. Bucovina. »Lângă ladă... a ajuns »în ladă«.

Vultur. Sibiu. Dragostea și primăvara... pe cine nu-l face poet? Mai încălzește-ți talentul.

I. G. »Viziunile unui nebun« — pot să fie contagioase. Grâu cum promite? Cucuruzu — Cartofii?...

Rella. Săcel. Din cele două poezii cea mai bună e »Fetița mea« care e trăită. E mult sentiment în versurile d-voastre. Greșelile de versificație nu ne îngăduie publicarea. Vă dorim mai mult noroc la încercările viitoare.

Poșta Administrației.

Aducem la cunoștința On. noștri abonați, rămași în întârziere cu plata abonamentului, că le-am trimis chitanțe prin poștă. Îi rugăm să binevoiască a le răscumpăra.

Să nu se supere nimeni pentru acest fel de a încasii abonamentele — întrebuințat în toate țările, — fiindcă prezintarea chitanței din partea poștei nu e nici o ofensă, dimpotrivă acest sistem înlesnește abonaților achitarea, iar nouă administrația.

În editura noastră au apărut și se pot comanda dela administrația noastră:

T. Brediceanu: **Muzica „Seratei etnografice“**,
 Caetul I Cor. 3.—, Lei 4.— }
 » II » 3.—, » 4.— } împreună Cor. 10.—, Lei 12.—
 » III » 5.—, » 6.— }

	cor.	banî	
Ioan Agârbiceanu: Dela Tară	1.50	și 10	porto
Ion Bârsanul: Primele Versuri	— .60	„ 10	„
Zaharie Bârsan: Ramuri	2.—	„ 10	„
Ioan Ciocrlan: Traiul Nostru	1.50	„ 10	„
Alex. Ciura: Icoane	1.20	„ 10	„
El. Farago (Fatma): Versuri	1.50	„ 10	„
Oct. Goga: Poezii	2.—	„ 10	„
	Ed. pe hîrtie olandeză	3.—	„ 20
A. O. Maior: Biblioteca Copiilor, Vol. I. Cu o poveste inedită de Carmen Sylva. 21 ilustrații	1.60	„ 20	„
Ioan Slavici: Mara (roman)	2.50	„ 20	„
Maxim Gorkiî: Nuvele	1.—	„ 10	„
Ilustrate românești (heliografii) 12 bucăți	2.—	„ 10	„
Numărul jubilar Carol	1.—	„ 10	„

Din edituri străine:

Alex. Vlahuță: **România pitorească** 3.50 „ 20 „
 Minerva Cosma: **Album de broderii și țesături românești** . 16.— „ 72 „

Cărțile se pot comanda sau dela administrația noastră sau dela librăriile: În România: București: Librăria națională, Socecu et comp., L. Alcalay, C. Sfetea, I. Vasluianu; în provincie: Iași, Ploești, Craiova: Socecu et comp.; Caracal: Librăria cooperativă; Brăila: Dumitru Ionescu; Galați: Negoescu et Manițiu; Bârlad: N. Petroff; Botoșani: Librăria cooperativă.

În Austro-Ungaria: Suceava: Școala română; Blaj: Librăria archidiecezană; Brașov: A. Mureșianu, I. Ciurecu; Sibiu: W. Krafft. Librăria archidiecezană; Oravița: I. Țierean; Caransebeș: Librăria diecezană; Bistrița: V. Onișor.

Administrația și redacția: Sibiu (Nagyszeben).

Colecțiile „Luceafărul“ complete.

Legătură elegantă în pînză.

Anul I, epuizat.
 Anul II, (1903) 40 cor.
 Anul III, (1904) 30 „
 Anul IV, (1905) 40 „
 Anul V, (1906) Ed. simplă 16 „
 Anul V, (1906) Ed. de lux 25 „

Toate colecțiile împreună ed. simplă C 120; ed. lux C. 130.

Colecții incomplete.

Sem. II, 1903, (nrele 9—23) 3 cor.
 Sem. II, 1904, (nrele 11—24) 3 „
 Sem. II, 1905, (nrele 11—24) 3 „

Cumpărăm „Luceafărul“.

Anul I, (1902), complet sau numerele: 2, 3, 6, 8, 9, 10. (În deosebi nrele 3 și 9—10.)
 Anul II, (1903), 2, 4, 7 și 24.
 Anul III, (1904), 2 și 5.
 Anul IV, (1905), 1, 2, 4, 6, 8 și 10.

A se adresa administrației noastre.

AVIZ.

Vor primi franco

Biblioteca Copiilor

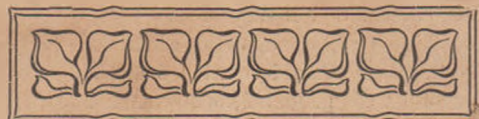
Vol. I și II.

Cei ce vor trimite direct autorului

A. O. Maior

la redacția revistei **Luceafărul**, Sibiu (Nagyszeben), suma de 1 Cor. 10 pentru **Austro-Ungaria** și 1 leu 50 banî pentru **România**.

Pentru ambele volume sînt a se trimite 2 Cor 20 pentru **Austro-Ungaria** și 3 lei pentru **România**.

Cumpărați numărul jubilar Carol I. Prețul 1 cor. 10 bani.